

TANTERV MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓVAL

MAGYAR MINT ANYANYELV

Szakiskolai és szakközépiskolai képzés

Kétnyelvű középfokú szakiskolai képzés a
Muravidék nemzetiségileg vegyesen lakott
területén

TANTERV MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓVAL

A TANTÁRGY NEVE: magyar mint anyanyelv

Középfokú szakiskolai képzés (210 óra)

KÉSZÍTETTE A TANTÁRGYI TANTERVI BIZOTTSÁG:

Készítették a magyar tantervi bizottság magyar anyanyelvi csoportjának a tagjai:

Sibila Sabo, Dvojezična srednja šola Lendava- *Kétnyelvű Középiskola, Lendva*;

Elizabeta Tóth, Zavod Republike Slovenije za šolstvo - *Szlovén Köztársaság Oktatási Intézete*.

A MAGYAR SZÖVEG NYELVI LEKTORA: dr. Anna Kollath

GRAFIKAI TERVEZÉS: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

KIADJA A: Nevelésügyi és Oktatási Minisztérium és az SZK Oktatási Intézete

A NEVELÉSÜGYI ÉS OKTATÁSI MINISZTERIUM RÉSZÉRŐL: dr. Vinko Logaj

AZ SZK OKTATÁSI INTÉZETE RÉSZÉRŐL: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

ONLINE KIADÁS

https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/katalogi_znanja/2026/kz-dp-magyar-mint-anyanyelv-spi-dv.pdf

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](https://cobiss.si)-ID [260131587](https://cobiss.si)

ISBN 978-961-03-1372-4 (PDF)

Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje je na svoji 211. seji, dne 18. 4. 2025, določil Katalog znanj Magyar mint anyanyelv za izobraževalne programe srednjega poklicnega izobraževanja za izvajanje na narodno mešanem območju Prekmurja.

Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje se je na svoji 211. seji, dne 18. 4. 2025, seznanil z didaktičnimi priporočili h Katalogu znanj Magyar mint anyanyelv za izobraževalne programe srednjega poklicnega izobraževanja za izvajanje na narodno mešanem območju Prekmurja.

NEVEZD MEG! – NE ADD EL! – ÍGY ADD TOVÁBB!

A képzési programok megújítása a kulcsfontosságú programdokumentumok (az óvodai, az általános és a középiskolai tantervek) korszerűsítésével.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

HOGYAN IGAZODJAK EL?

TIPIKUS OLDALAK

Az egyes témák tartalmi keret vagy más tantárgyspecifikus elv szerinti szerveződés alapján jöttek létre. A témák tehát olyan – a tantárgy céljain alapuló – témakörök, készség- vagy képességterületek, didaktikai egységek, konceptusok, amelyeket a tanulás folyamatában a diákoknál szeretnénk fejleszteni, illetve kiépíteni.

A téma típusa:
Kötelező
Választható

A téma leírása – keretet
adva a céloknak –
kiemeli a legfontosabb
ismérveket.

A téma kiegészítő magyarázata
tartalmazhatja a téma
konceptióját, iránymutatásokat
és/vagy utasításokat
adhat a téma tartalmára,
típusára, bontására, címére,
időtartamára, tevékenységeire,
a tevékenységek
végrehajtására, az oktatási
segédeszközökre, illetve más,
a téma szempontjából fontos
dologra vonatkozóan.

A TÉMA CÍME

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullacum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaioem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes derspemd moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti comnihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit equasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeaped quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

A **KC** jelölés a közös célok területeinek kulcscéljait jelöli.

A sorszám a közös célokat összefoglaló táblázatra utal.

CÉLOK CSOPORTJÁNAK A CÍME

CÉLOK

A **K** betű a kötelező célokat jelöli.

A **V** a dönlt betűkkel írt választható célokat jelöli.

K: Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
V: Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat.
Estinve litatem ut adit quid qui. **KC** (2.2.2.1)

V: Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.
K: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **KC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » Obisquamet faccab incium repernam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
- » Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.
- » **Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
- » **Ut fuga. Nemperum fuga.**
- » Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
- » Onnim ut doluptur, quam consequ.
- » Obisquamet faccab incium repernam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
- » Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.
- » Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
- » Ut fuga. Nemperum fuga.

FOGALMAK:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

9 Gimnázium | matematika

Elsősorban azok a fogalmak, amelyeket a diáknak ismernie vagy értenie (és/ vagy értelemszerűen használnia) kell, de szerepelhetnek köztük ajánlott fogalmak is. A (szak)kifejezések gyűjteménye teszi teljessé az egyes témákat, és nagyban segíti a tanárt az oktatási munka megtervezésében. Tartalmazza az egyes témák szakterminológiájának elvárt ismeretét az oktatás adott szakaszában.

FORRÁS- ÉS IRODALOMJEGYZÉK FEJEZETENKÉNT

Az adott témához
felhasznált forrás- és
irodalomjegyzék.

A TÉMA CÍME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

CÉLOK CSOPORTJÁNAK A CÍME

A célok csoportjához felhasznált
forrás- és irodalomjegyzék.

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaborest quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

CÉLOK CSOPORTJÁNAK A CÍME

- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Külső link

HOGYAN IGAZODJAK EL?

A MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓT TARTALMAZÓ TANTERV FELÉPÍTÉSE

A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

A tantárgy rendeltetése

Tantárgyi irányelvek

A tanár számára kötelező utasítások

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

Iránytű a módszertani útmutatóhoz

A módszertani útmutatóban való eligazodást segíti.

Általános módszertani útmutató

Valamennyi tantervben azonos, egyeztetett szöveg.

Általános ajánlások a tudás értékeléséhez

A célok és követelmények megvalósítását szolgáló, kipróbált és hatékony oktatási stratégiák vázolása, a diák aktív szerepének a hangsúlyozásával.

Tantárgy-pedagógiai útmutató

Figyelembe veszi a téma sajátosságait, a tantárgyon belüli helyét és más tantárgyakkal való kapcsolódását, valamint a diák életkori sajátosságait.

TÉMA

TÉMA

TÉMA

...

A téma címe

A téma leírása

A téma kiegészítő magyarázata

Módszertani ajánlások a témához

A megfogalmazott kritériumok a tanulás folyamatában segítik a diákot és a tanárt a megszerzett tudás minőségének a javításában (eredményességi kritériumok), valamint az értékelési kritériumok kialakításában.

CÉLOK CSOPORTJÁNAK A CÍME

CÉLOK CSOPORTJÁNAK A CÍME

...

Célok

Követelmények

Fogalmak

Módszertani ajánlások a célok csoportjához

A tudás bizonyításának ajánlott módjai

Leíró kritériumok

Az egyes célcsoportokra vonatkozóan konkrét oktatási stratégiákat, módszereket, tevékenység- és feladatmintákat, módosításokat, taneszközöket határoz meg.

Vázolja, milyen módon bizonyíthatják a diákok a tudásukat mind a tanulás, mind az értékelés során. A hangsúly nem a könnyen mérhető (pl. feladatlap), hanem a komplex tudáson van.

FORRÁS- ÉS IRODALOMJEGYZÉK FEJEZETENKÉNT

MELLÉKLETEK

TARTALOMJEGYZÉK

A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA.....	9	OLVASÁS- ÉS SZÖVEGÉRTÉS, SZÖVEGALKOTÁS	58
A tantárgy rendeltetése	9	HALOTT ÉS ÍROTT NEM MŰVÉSZI SZÖVEGEK ÉRTÉSE, OLVASÁSA, ALKOTÁSA	58
Tantárgyi irányelvek	9	HALLOT ÉS ÍROTT MŰVÉSZI SZÖVEG(RÉSZLET)EK ÉRTÉSE, OLVASÁSA ...	58
A tanár számára kötelező utasítások	10	IRODALMI MŰVEK ÉS ADAPTÁCIÓIK	58
MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ.....	11	IRODALMI SZÖVEGEK ADAPTÁCIÓI (SZÍNHÁZ, FILM, MEGZENÉSÍTETT VERS)	58
Iránytű a módszertani útmutatóhoz	11	IRODALMI NEVELÉS.....	58
Általános módszertani útmutató.....	11	BEILLESZKEDÉS ÉS KÍVÜLMARADÁS	58
Általános ajánlások a tudás értékeléséhez ...	13	SIKEREK, KUDARCOK ÉS AZ EMBER TITKAI ..	58
Tantárgy-pedagógiai útmutató	14	NEVETÉS ÉS IRODALOM, KÜLÖNCÖK	58
TÉMÁK, CÉLOK, KÖVETELMÉNYEK	22	SZERELEM	58
OLVASÁS- ÉS SZÖVEGÉRTÉS, SZÖVEGALKOTÁS ..	23	KONFLIKTUS, ERŐSZAK ÉS KISZOLGÁLTATOTTSÁG	58
Halott és írott nem művészi szövegek értése, olvasása, alkotása	25	INDÍTÉKOK ÉS KÖVETKEZMÉNYEK – A KRIMI	58
Hallot és írott művészi szöveg(részlet)ek értése, olvasása	27	ÖRÖKSÉGÜNK – A MAGYAR IRODALOM	58
IRODALMI MŰVEK ÉS ADAPTÁCIÓIK	29	NYELVI NEVELÉS	58
Irodalmi szövegek adaptációi (színház, film, megzenésített vers).....	30	HELYESEJTÉS, HELYESÍRÁS	58
IRODALMI NEVELÉS	32	A PRAGMATIKAI, JELENTÉSTANI, NYELVTANI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE	59
Beilleszkedés és kivülmaradás	34	A MAGYAR NYELV HELYE ÉS SZEREPE SZLOVÉNIÁBAN, AZ ANYAORSZÁGBAN ÉS MÁSUTT A VILÁGON, A NYELVEK STÁTUSZA SZLOVÉNIÁBAN ÉS A NYELVCSALÁDOK	59
Sikerek, kudarcok és az ember titkai	36	MELLÉKLETEK	60
Nevetés és irodalom, különcök	38		
Szerelem	40		
Konfliktus, erőszak és kiszolgáltatottság.....	42		
Indítékok és következmények – a krimi.....	44		
Örökségünk – a magyar irodalom.....	46		
NYELVI NEVELÉS	48		
Helyesejtés, helyesírás	49		
A pragmatikai, jelentéstani, nyelvtani képességek fejlesztése	51		
A magyar nyelv helye és szerepe Szlovéniában, az anyaországban és másutt a világon, a nyelvek státusza Szlovéniában és a nyelvcsaládok	53		
FORRÁS- ÉS IRODALOMJEGYZÉK FEJEZETENKÉNT	55		
Módszertani útmutató	55		

A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

A TANTÁRGY RENDELTETÉSE

A magyar mint anyanyelv közismereti tantárgy a Lendvai Kétnyelvű Középiskola hároméves szakiskolai programjaiban. A tantárgy keretében a diákok elsősorban szóbeli és írásbeli kommunikációs készségüket fejlesztik, külön hangsúllyal a szakmai élet beszédhelyezeteire.

A tanterv céljainak megvalósítása lehetővé teszi a kétnyelvű (szlovén–magyar) szakiskolai programot kiegészítő kétéves programban való továbbtanulást, valamint az élethosszig tartó tanuláshoz szükséges anyanyelvi tudás- és képességrendszer kialakítását.

A tantárgy külön feladata a diákok nemzeti tudatának erősítése, a más kultúrák iránti tolerancia és tisztelet fejlesztésével párhuzamosan.

A tantárgy tudatosítja a magyar nyelv státuszát, azt, hogy a Muravidék nemzetiségileg vegyesen lakott területén a magyar a szlovén nyelvvel egyenrangú hivatalos nyelv, az itt élő magyarok anyanyelve, valamint Magyarország államnyelve.

A tantárgy feladata a diákok olvasóvá nevelése is, amit rendszeres és változatos olvastatással valósít meg. Az olvasóvá neveléssel párhuzamosan feladata az embernevelés is.

Feladata továbbá a diákok általános műveltségének gazdagítása, a tanulási képesség, az együttműködési és a problémamegoldó képesség fejlesztése.

TANTÁRGYI IRÁNYELVEK

A tantárgy célja a nyelvi és irodalmi oktatás révén valósul meg, amely a befogadó és produktív kommunikációs tevékenységek keretében zajlik (természetes és digitális környezetben), különös figyelmet fordítva a megszerzett ismeretek gyakorlati hasznosíthatóságára azon a szakmai területen, amelyre a diákokat az iskola felkészíti. Bővíti és elmélyíti a diákok magyar nyelvi tudását, amely a modern korban szükséges, beleértve a szakmai területhez kapcsolódó ismereteket is, így alapot adnak az élethosszig tartó tanulásnak, a minőségi szakmai beilleszkedésnek, a másokkal való toleráns és kulturált együttélésnek, a konstruktív társadalmi részvételnek, a Magyar mint

anyanyelv oktatása folytatásának, valamint a szépirodalom művészetként való megértésének, illetve a nyelvnek, mint a nemzeti identitás alapjának felfogásában.

A nyelvi oktatás célja a szövegalkotási és kommunikációs készségek fejlesztése, miközben el kell sajátítani a magyar nyelv nyelvi rendszerét, és tudatosítani kell annak szerepét a kommunikációs folyamatban. Ebben a folyamatban a diákok többkódú szövegekkel is találkoznak, és megismerkednek a digitális média szerepével a társadalomban, valamint annak etikai vonatkozásaival. Megtanulják aktívan és felelősen gyűjteni az információkat a nyomtatott és a digitális médiából, miközben teljes körűen összekapcsolják a nyelvi tudást, és így könnyebben tanulhatják meg az idegen nyelveket is.

Az irodalomoktatás célja a befogadói képességek fejlesztése, a szépirodalmi szövegek átélésének, megértésének és értékelésének képessége, miközben ösztönzi a kritikus és (újra) kreatív válaszokat a szépirodalmi szövegekkel kapcsolatban.

A TANÁR SZÁMÁRA KÖTELEZŐ UTASÍTÁSOK

A célok úgy vannak megfogalmazva, hogy a tanár ezeket az összes tantárgyi területtel (szakmai modulokkal) összekapcsolhatja. A tudásjegyzék feljegyzései és jelölései a következőképpen vannak magyarázva.

A szépirodalmi szövegek feldolgozása során a tanárnak figyelembe kell vennie a diák olvasási előismereteit, valamint az alábbi arányt: az idő 50%-a a narratív szövegekre, 30%-a a költői szövegekre és 20%-a a drámai szövegekre és azok feldolgozására van szánva. Ezen kívül figyelembe kell vennie az individualizált megközelítést is.

A jelölések jelentése:

- » Az **K** jelöli a kötelező célokat.
- » A **V** és a dőlt betűk jelölik a választható célokat.
- » Az **SC** jelöli a kulcsfontosságú célokat.
- » A félkövér betűk jelölik a minimális kulcskompetenciákat.

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

IRÁNYTŰ A MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓHOZ

Az Iránytű a módszertani útmutatóhoz, az Általános módszertani útmutató és az Általános ajánlások a tudás értékeléséhez c. részeket az Oktatási Intézet munkatársai készítették.

A tanárokat a tantervek gyakorlatban való megvalósításában módszertani útmutatók segítik, amelyek az egyes tanterveken belül több szinten is megjelennek, és – meghatározva mind az általános elveket, mind konkrét megoldásokat kínálva – ily módon kiegészítik egymást.

Az Általános módszertani útmutató és az Általános ajánlások a tudás értékeléséhez a tanári tervezés, a tanítás és a pedagógiai értékelés alapvető, minden tantárgyra vonatkozó irányelveit tartalmazzák. Összhangban vannak az Útmutató az általános és középiskolai tantervek módszertani útmutatóinak elkészítéséhez, valamint A szakiskolai és szakközépiskolai tantervek megújításának támpontjai című dokumentumokkal, és a szövegük minden tantervben megjelenik.

A tantárgy-pedagógiai útmutató a tantárgy/terület egészére vonatkozó módszertani ajánlásokat tartalmazza, vagyis azokat a módszereket és stratégiákat, amelyek különösen ajánlottak a tantárgy jellegének és specifikumainak alapján.

Az egyes tantárgyak tanterveinek központi részét a témák jelentik, amelyek célok csoportjaiból épülnek fel. A Módszertani ajánlások a témához és a Módszertani ajánlások a célok csoportjához mezők konkrét, a témára, illetve célcsoportra vonatkozó ajánlásokat tartalmaznak. Itt olvashatók a téma tárgyalásának gyakorlatban bevált, leghatékonyabb stratégiái, amelyek kiválasztása a diákok életkori sajátosságai, előzetes tudása, valamint a más tantárgyakkal való összefüggés figyelembevételével történt. Itt akár óratervezetek, tanítási forgatókönyvek is találhatóak.

A Módszertani ajánlások a célok csoportjához mezőt követő A tudás bizonyításának ajánlott módjai és a Leíró kritériumok mezőben az adott témához, illetve célcsoportához kapcsolódóan útmutató olvasható az értékeléshez (nyomon követés, ellenőrzés, osztályozás).

ÁLTALÁNOS MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

A tanár a tanterv megvalósítása, a minőségi tanulás és a diákok optimális testi-lelki fejlődése érdekében biztonságos és ösztönző tanulási környezetet igyekszik biztosítani. Ebből a célból a tanítás során olyan különféle didaktikai stratégiákat alkalmaz, amelyek magukban foglalják azokat a tanulási formákat, módszereket, technikákat, oktatási eszközöket és anyagokat, amelyek lehetővé teszik mind az aktív részvételt, mind az önálló tanulást. Ezeket mindig a tanulási célok, ill. tartalmak szándékát és jellegét, valamint az egyes diákok,

diákcsoportok vagy osztályok tanulási és egyéb, a tanulás szempontjából fontos jellemzőit figyelembe véve választja ki.

A biztonságos és támogató tanulási környezet megteremtése érdekében a tanár:

- ösztönzi a kölcsönös elfogadást, az együttműködést, az érzelmi és társas támogatást;
- serkenti az érdeklődést, ösztönzi a tanulás iránti érdeklődést és motivációt, támogatja a különböző tehetségek fejlesztését;
- a diákokat bevonja a tanulás tervezésébe;
- minőségi tanításban részesíti a diákokat, önálló tanulást szervez (egyéni, párokban, csoportokban), különböző fokú irányítás és ösztönzés mellett;
- a diákok számára lehetővé teszi a tudás és a tapasztalatok kölcsönös cseréjét, a támogatást és az együttműködést;
- felismeri és figyelembe veszi a diákok előzetes tudását, valamint a közös és egyéni tanulással, szociális, érzelmi, (inter)kulturális, testi és egyéb szükségleteikkel kapcsolatos igényeiket;
- a diákokat megfelelő tanulási kihívások elé állítja, és ösztönzi a haladásukat;
- ellenőrzi a diákok tananyagértését, ösztönzi az önálló tanulás folyamatának tudatosítását és irányítását;
- a tanítási folyamatot a folyamatos nyomon követésnek és a tudás ellenőrzésének a megállapításaihoz igazítja;
- lehetővé teszi a tudás épülését mind a tantárgyon belül, mind a tantárgyak között;
- különböző tanulási környezetekben tanít és szervez önálló tanulást (beleértve a virtuális és az osztálytermen kívüli tanulási környezeteket is), autentikus tanulási források felhasználásával, valamint releváns életproblémák és élethelyzetek megoldásával;
- a tantárgyi célok megvalósítása mellett a különböző területek (nyelv, állampolgárság, kultúra és művészet; fenntartható fejlődés; egészség és jóllét; vállalkozói kompetenciák; digitális kompetenciák) közös céljait is megvalósítja.

A tanár a tanterv céljainak és követelményeinek megvalósítása során lehetővé teszi, hogy a diákok felismerjék és megértsék:

- a tanulás értelmét, ill. célját (mit és milyen céllal fognak tanulni);
- saját tanulásuk eredményességét (hogyan és mi alapján fogják tudni, hogy sikeresek-e a tanulásban, és elérték-e a célt);
- a tanulás és tudás különböző bizonyítékainak jelentőségét;
- a visszajelzések szerepét a folyamatos haladásban és a "képes vagyok rá" érzés erősítésében;
- a társaktól való tanulás és a társaktól kapott visszajelzés fontosságát.

Az átfogó és elmélyült tudás érdekében a tanár különféle tantárgyi vagy tantárgyközi tanulási kihívásokat tervez, amelyek során a diákok aktívan kutatnak, vizsgálnak, tesztelnek, összehasonlítanak, elemeznek, érvelnek, életszerű problémákat oldanak meg, tapasztalatokat és visszajelzéseket cserélnek. Ezáltal bővítik meglévő ismereteiket, új ismereteket szereznek, fejlesztik kreativitásukat, az innovációs képességüket, a kritikus gondolkodást és egyéb transzverzális készségeiket. Ennek érdekében a tanár, ha erre mód van, projektalapú tanulást, problémaalapú tanulást, kutatásalapú tanulást, kísérleti módszert, tapasztalati tanulást és gyakorlati oktatást szervez, aminél megfelelő oktatási módszereket, segédeszközöket, anyagokat és modern digitális technológiát alkalmaz.

A tanár a belső differenciálást, az egyénre és a személyre szabott tanulást a diákok különböző képességeinek és igényeinek figyelembevételével az alábbiak módosítása által szervezi meg:

- a tanulási környezet megteremtése megfelelő didaktikai stratégiák, tanulási tevékenységek és oktatási formák kiválasztásával;
- a tanítási célok és tartalmak terjedelme, követelményszintje és összetettsége;
- a tanulási folyamat sokszínűsége és üteme;
- a tudás és a várt eredmények bizonyításának módjai.

A tanár az egyénre és a személyre szabott tanulás elvét a diákok házi feladatának tervezése során is szem előtt tartja. A házi feladat legyen átgondolt és változatos, a rendeltetése legyen egyértelmű: a tudás elmélyítését és a további tanulásra való felkészítést szolgálja.

Az egyénre és a személyre szabott tanulás a tehetséges diákok adottságainak és különleges képességeinek fejlesztése szempontjából is fontos. Még nagyobb jelentőséggel bír azonban a sajátos nevelési igényű, tanulási nehézségekkel küzdő, hátrányosabb környezetből, illetve más országokból érkező diákok fejlődése, tanulása és beilleszkedése szempontjából. A tanár az inkluzív tanítási gyakorlatban alkalmazott, egyénre szabott tanítás-tanulás során, az egyéni fejlesztési tervekben megfogalmazott módosításokat alkalmazva azonosíthatja és csökkentheti azokat a nehézségeket, amelyek a felsorolt diákcsoportok számára nehezítik az optimális tanulást, haladást és tudásszerzést.

ÁLTALÁNOS AJÁNLÁSOK A TUDÁS ÉRTÉKELÉSÉHEZ

A tudás értékelésén a diákok tudásának megállapítását értjük a teljes tanítási folyamat során, tehát mind a tudás nyomon követését, ellenőrzését (a diákok előzetes tudásának megállapítását a tanulás valamennyi szakaszában), mind az osztályozást.

Első fázisban a tanár folyamatosan figyelemmel kíséri az egyes diákok tanulását, ösztönzi őket a tanulásban, minőségi visszajelzést ad nekik, és egyúttal megfelelően módosítja saját tanítását. A tanítási folyamat során először aktiválja és megállapítja a diákok előzetes ismereteit, és ezeket az információkat felhasználja a tanítás további tervezésében. A tanítás során folyamatosan ellenőrzi az egyes diákok haladását a célok és követelmények megvalósításában, figyelemmel kíséri és megállapítja az előrehaladásukat. Ebben a fázisban még nem osztályozza a diákok tudását, hanem a megállapítások alapján megfelelően módosítja a tanítási folyamatot, és olyan tevékenységeket végez, amelyek támogatják és ösztönzik a tanulást (pl. további feladatokat készít a tudás elmélyítéséhez, az egyes diákok vagy diákcsoportok képességei és igényei alapján módosítja a tervezett tevékenységeket és feladatokat).

A tanár a tanítás és tanulás minőségének a növelése érdekében:

- szisztematikusan, folyamatosan és tervezetten információkat gyűjt arra vonatkozóan, hogy az egyes diákok hogyan érik el a tanulási célokat, és hogyan tesznek eleget a követelményeknek;
- megállapítja és serkenti a sokszínű tudást – nemcsak az ismeretszerzést, hanem a készség- és kompetenciafejlesztést is, továbbá nyomon követi és ösztönzi az attitűdök fejlődését;
- a diákokat különböző taxonómiai szintű célok elérésére és a tudás különböző követelményszinten való bizonyítására ösztönzi;
- serkenti a tudás alkalmazását a problémamegoldás, a következtetés, az elemzés, az értékelés, az érvelés során;

- a diákok előrehaladásának és eredményeinek megállapítására fókuszál, tudatosítva, hogy a hiányosságok és a hibák valójában a további tanulás lehetőségét jelentik;
- megállapítja és elemzi a diákok tananyagértését, kiküszöböli a nem értés és a rossz értelmezések okait;
- az egyes diákokat bevonja a tanulási célokról és a sikerkritériumokról való gondolkodásba, ami alapján értékelhetik saját (önértékelés) és társaik (társértékelés) tanulási teljesítményét;
- minden diáknak hiteles, megbízható visszajelzést nyújt, amely magában foglalja a további tanulásra vonatkozó javaslatokat is.

Az első fázis tevékenységeit (a tudás nyomon követése és ellenőrzése) a második fázis követi, amikor a tanár osztályozza a diákok tudását. Ezt olyan módon végzi el, amely minden diák számára lehetővé teszi a tudása legoptimálisabb bizonyítását. Ennek érdekében olyan értékelési módokat választ, amelyekkel a diákok a tanulási folyamat során már megismerkedtek. Figyelembe veszi az egyes diákok tanulási és egyéb igényeit, és szükség esetén megfelelő módosításokat biztosít a számukra.

A tanár csak azt a tudást értékelheti osztályzattal, amelyet a tanterv követelményei előírnak, ami azt jelenti, hogy nem osztályozható a tanterv valamennyi célja, hanem csak azok, amelyekhez követelmények is tartoznak. A tanár nem értékelheti a diákok attitűdjeit, álláspontját, értékeit, szokásait, szociális és érzelmi készségeit stb., annak ellenére hogy azok szerepelnek a tantervi célok között, és szisztematikusan fejleszti, valamint az első fázisban nyomon is követi a megvalósulásukat.

A tantárgyi követelmények és a sikerkritériumok alapján a tanár (a többi tanárral együttműködve) elkészíti az értékelési és a leíró kritériumokat, majd azokat megfelelő módon bemutatja a diákoknak. Amennyiben a diákok az első fázisban megértik és alkalmazzák a sikerkritériumokat, könnyebben értelmezik az értékelési kritériumokat is. A tanár a követelmények teljesítésére vonatkozó, az értékelési és leíró kritériumokon alapuló megállapításokat osztályzat formájában fejezi ki. A tanár változatos módon teszi lehetővé a diákok tudásának (ismeretek, készségek) a valamennyi taxonómiai szinten történő bizonyítását. Ennek érdekében a szóbeli feleletek és írásbeli tudásfelmérők mellett különböző, a diákok tudását bizonyító (írásbeli, képzőművészeti, technikai, gyakorlati és egyéb tantárgyspecifikus) produktumokat és (szóbeli, mozgásos, művészi, kísérletező, gyakorlati, multimédiás, demonstráló, előadások és egyéb tantárgyspecifikus) tevékenységeket is osztályoz.

TANTÁRGY-PEDAGÓGIAI ÚTMUTATÓ

Magyar mint anyanyelv tanítása

A magyar mint anyanyelv tantárgy céljai a nyelvi és irodalmi nevelés keretei közt a szövegekkel való munka révén valósulnak meg. A diákok művészi és nem művészi szövegeket fogadnak be és alkotnak, ezzel bővítik ismereteiket, és fejlesztik készségeiket, képességeiket.

A tantervben nyelvi és irodalmi témák sorakoznak. Minden témához tartozik egy témaírá, esetenként annak kiegészítő magyarázata, valamint módszertani ajánlások a témához. Az egyes nyelvi és irodalmi témák ún. célok csoportjaiból állnak. A célok csoportjai tartalmazzák a tantárgyi célokat és követelményeket, továbbá a célok csoportjához kapcsolódó fogalmakat, a módszertani ajánlásokat, a tudás bizonyításának módjait, valamint az értékelési kritériumokat, azaz az értékelés javasolt módjait/formáit. A minimális követelmények

kövér betűvel, míg a választhatóság dőlt betűvel van jelölve. A választható témák tárgyalása, vagy a választható célok és követelmények elérése nem kötelező.

Minden témánál, illetve a célok csoportjánál szerepel a tárgyalásra javasolt óraszám is. Ezek az óraszámok mindig informatív jellegűek.

A nyelvi nevelés elsődleges célja a funkcionális nyelvhasználat és a kulturált nyelvi magatartás kialakítása. Ennek a megvalósítását szolgálják a tanterv nyelvi témái. Az irodalmi nevelés a nyelvi-kommunikációs képességek fejlesztését jelenti, melynek célja az irodalom iránt érdeklődő és fogékony emberré nevelés. Ennek megvalósítását a tanterv irodalmi témái biztosítják.

A tanárok szánjanak időt az aktuális kulturális élmények, a fiatalokat foglalkoztató kérdések megbeszélésére is.

Fontos a biztonságos és ösztönző tanulási környezet és tanórai légkör biztosítása, amelyben mindenki szívesen megnyilvánul. Az eredményes munka célja és feltétele egymás személyiségének elfogadása, az eltérő vélemények, ízlések iránti tolerancia. A tanár hagyja beszélni és beszélgetni diákjait, ezért a munkát úgy tervezzék és szervezzék meg, hogy ő maga inkább csak irányítója legyen a tevékenységeknek.

A magyartanítás egészét pozitív ösztönzés hassa át, hiszen a tantárgy legfontosabb célja az anyanyelvhez, az anyanyelvi kultúrához és irodalomhoz való pozitív viszony kialakítása.

A nyelvi nevelés egyik elsődleges célja a kulturált nyelvi magatartás kialakítása. A diákokban tudatosítani kell, hogy szakmai életük sikerességéhez szükséges a kétszemélyes és kisközösségi kommunikációs helyzetekben (üzletfelekkel, partnerekkel) való megfelelés. Az órát úgy kell tervezni, hogy mindig az adott tanulócsoport igényeihez és képességeihez igazítsuk a célokat és tartalmakat, vagyis a tárgyalt szövegtípusokat téma és rendeltetés tekintetében mindig az adott programnak megfelelően válasszuk ki. Amikor pl. a boltos programban tanítjuk az állásinterjút, magától értetődően egy eladói állás betöltésekor elhangzott interjút hallgatunk meg, és ilyet alkottatunk. A tanárnak gondosan meg kell terveznie munkáját, az eredményes megvalósításhoz pedig megfelelő szövegek gyűjtésére, adott esetben alkotására lesz szüksége.

Igyekezünk a kooperációs és a problémamegoldó képességeket is fejleszteni. A tanórai tevékenységeket úgy tervezzük és valósítjuk meg, hogy minden diák tudjon és merjen megnyilvánulni, együttműködni. A tevékenység természetének megfelelő oktatási formát (frontális, csoport-, pár- és egyéni munka) válasszunk.

A tanterv mind a négy terület (hallás, beszéd, olvasás, írás) fejlesztését egyformán fontosnak tartja. A tárgyalta szövegek közt fontos szerepet kapnak a diákok későbbi szakmai életével összefüggő szakszövegek. Ezek válogatásakor igyekezünk nem folyamatos szövegekkel (táblázatok, grafikonok, ábrák) is foglalkozni.

A tanár hallott nem művészi szövegtípusokat rádió- és tévéműsorokból vagy önmaga, illetve mások együttműködésével gyűjthet. A beszélt szövegek alkotására fokozatosan kell szoktatni a diákokat, már az első osztály első hónapjaiban ösztönözzük őket legalább egy-két perces szóbeli megnyilvánulásokra, amelyekre előzőleg fel is készülhetnek, s ezt az időkeretet a későbbiekben emeljük.

Az értő olvasást is gyakoroltassuk a diákokkal. A kiválasztott szövegek legyenek rövidek, kezdetben ne legyenek nagyon nehezek. A szövegértést igyekezünk minél változatosabb feladatokkal mérni. A szövegfeldolgozás módját a szöveg jellegével összhangban válasszuk meg.

Az írásbeli szövegalkotás, illetve az írott szöveg feldolgozása során a helyesírási készségeket is fejlesztjük. A nyelvi nevelésben ne az ismeretszerzésen legyen a hangsúly, hanem a képességfejlesztésen. Az írásbeli szövegalkotás értékelésekor a helyesírás ne befolyásolja a kelletténél jobban az osztályozást, hiszen ezekben az esetekben fontosabb a műfaji és tartalmi megfelelés.

A nyelvi képzés egyik célja, hogy eligazodást nyújtson a különböző szövegtípusok között a modern média és az internet világában.

Az irodalmi nevelés a nyelvi-kommunikációs képességek fejlesztését, valamint az embernevelést szolgálja (gondolkodni, beszélni, olvasni és írni tanít). Egyik fő célja az olvasásra nevelés. Az olvasást a tanárnak jól elő kell készítenie (pl. érdeklődéskeltés a történet elejének vagy végének ismertetésével; a diákok nyelvi szintjének és érdeklődésének megfelelő szövegválasztás). A tanár igyekezzen felismertetni a diákokban, hogy az irodalom segít az önmagunkról való gondolkodásban, a minket körülvevő világban való eligazodásban. A választott irodalmi alkotások által segítse hozzá a diákokat maguk és egymás személyiségének az elfogadásához és az eltérő vélemények iránti tolerancia kialakításához. A tanár munkája során tartsa szem előtt a fokozatosság elvét. Az órákon a leggyakoribb tevékenység a beszélgetés (közös, párban vagy csoportban) legyen. Minden önállóan elvégzett munkát közös megbeszélés, illetve értékelés kövessen. A beszédkézség fejlesztésével a diákok önbizalmát is fejlesztjük. Az órákon többnyire a diákok szerepeljenek, a tanár csak irányítsa a beszélgetést, és a zárkózottabb diákokat is bátorítsa aktív részvételre. Az irányított megnyilvánulást időnként váltsa fel a diákok önálló, előkészített szóbeli szereplése (kiselőadás, tartalommondás, véleménykifejtés). A szövegalkotási készség fejlesztése rendkívül fontos, ezért a tanár próbáljon minél több rövidebb, az adott témakör tartalmának megfelelő szöveget íratni a diákokkal. Ilyenkor mindig (írásban) ismertesse a szövegalkotás szempontjait. Fejlődés csak abban az esetben várható, ha a tanár következetesen ki is javítja az írásokat, amin nem osztályozást értünk, hanem jobbitó szándékú visszajelzést. A közös javítás, megbeszélés mellett a tanár folyamatosan kövesse az egyes diákok fejlődését, és segítse felzárkózni a nehézségekkel küszködőket.

A tanár hangolja rá a diákokat a kijelölt művészi szöveg(részlet) elolvasására, és tegye lehetővé, hogy a diákok maguk válasszák meg, milyen módon szeretnének beszámolni az olvasmányaikról (párban, csoportban, számítógép segítségével, plakát vagy képregény formájában stb.). Ösztönözzük őket a Könyvmoly olvasást népszerűsítő projektben való részvételre is.

A modern oktatás célja a minőségi, tartós és hasznos tudás megszerzése. Az tanításban meghatározó a tantárgyköziség, valamint projektalapú, problémamegoldó, felfedeztető stb. munkaformák alkalmazása. A tanítási folyamat minden résztvevője közötti együttműködés, a tantárgyak közötti és belső összefüggések kialakítása lehetővé teszi az összefüggő tudás fejlesztését. Az együttműködést elősegítő munkaformák jelentősen hozzájárulnak a résztvevők közötti kapcsolatok minőségének növeléséhez, és jobb bekapcsolásukhoz a tanítási-tanulási folyamatba, illetve erősebb motivációjukhoz, a megfelelő minőségű és biztosabb tudáshoz, a magasabb szintű gondolkodási készségek fejlődéséhez, különös figyelmet fordítva a kritikai gondolkodásra. Az ilyen oktatás középpontjában a diák és a tanulási folyamat áll, figyelembe véve a diák személyiségét, előzetes tudását, érdeklődését, tanulótípusát, stílusát és értékeit, így fontos szerepet játszik az élethosszig tartó tanulás készségeinek fejlesztésében.

Szakmai kompetenciák fejlesztése

Fontos a diákot felkészíteni az önálló felnőtt életre, a munka világában való boldogulásra. Ahhoz, hogy a diák képes legyen helytállni a munkaerőpiacon, jól teljesíteni a szakterületén (szakmájában), valamint adott esetben alkalmazkodni és versenyképesnek maradni a gyorsan változó világban, elengedhetetlen a megfelelő szakmai kompetenciák (pl. vállalkozói kompetencia) birtoklása, amelyeket a magyaróra keretében is fejleszteni kell.

A szakmai kompetencia fejlesztése a magyarórán többféleképpen is megvalósulhat. A diák különböző típusú szakszövegekkel találkozik, és fejleszti szövegértési és szövegalkotási készségét: képes megérteni és értelmezni a szakszövegeket, valamint a kommunikációs célnak megfelelő szakszövegek alkotására hagyományos és digitális formában. Képes a szakszöveg lényegének összefoglalására, aktualizálására. Képes az információ megszerzésére különböző forrásokból, képes az ismeretszerzésre és a tudás megosztására, pl.: kooperatív tanulás, tapasztalati tanulás stb. révén.

Fontos, hogy a diák a magyarórán is találkozzon az általa látogatott képzési program leggyakrabban előforduló szövegtípusaival. A cél az, hogy a diák magabiztosan használja nyelvtudását a mindennapi és szakmai helyzetekben egyaránt.

Tantárgyközi együttműködés

A szakmai kompetencia fejlesztése szempontjából hasznos a tantárgyak közötti és interdiszciplináris együttműködés kialakítása a szakmai tantárgyakat tanító tanárokkal. A magyartanár a tanítási-tanulási folyamat minden fázisában együttműködhet a szakmai tantárgyakat tanító tanárokkal, az oktatási folyamat tervezésétől annak megvalósításáig: a tanulási célok meghatározásában, a tananyagok kidolgozásában, a munkamódszerek és munkaformák tervezésében, a fejlődés nyomon követésében, a tudás ellenőrzésében és értékelésében, valamint az oktatási folyamat értékelésében. Az ilyen típusú együttműködés leggyakrabban a tananyagok kidolgozásában és a munkamódszerek tervezésében jelentkezik, ahol a szakmai tantárgyat oktató kolléga leggyakrabban tanácsadóként működik együtt a nyelvtanárral. A szaktantárgyak tanárai segíthetnek a megfelelő szaknyelvi források (nyomtatott vagy online) megadásával, a tananyagok megfelelőségének megerősítésében, közös szerepjátékok vagy utasítások kidolgozásában a tanulás keretei közt. Többféle nehézségi szinten kell előkészíteniük a tevékenységeket, és lehetővé kell tenniük, hogy a diák érdeklődésének és képességeinek megfelelően választhassa ki azokat.

A tanítási-tanulási folyamat tervezése

Kulcsfontosságú a tanítási-tanulási folyamat megfelelő megtervezése a tanár részéről, ami az oktatás lebonyolításán túl magában foglalja az eredmények és a fejlődés folyamatos nyomon követését, valamint a tudás ellenőrzését és értékelését is. A tanár a megfelelő támogató stratégiák, differenciált tevékenységek és tananyagok alkalmazásával tervezi meg az oktatást, amelyek segítik a tantárgyi célok elérését.

A tanítási-tanulási folyamat tervezésekor a következőket kell átgondolni:

1. **A tanulási célok meghatározása**
2. **A módszerek és munkaformák kiválasztása**

3. **A tananyagok előkészítése** (kiválasztása, megalkotása, a megfelelő célhoz igazítása...)
4. **Az előrehaladás követésének módjai** (pl.: rendszeres visszajelzések, a feladatok és gyakorlatok nyomon követése, tudásellenőrzés, beszélgetés)
5. **A tudás ellenőrzésének és értékelésének módjai** (írásbeli tesztek, dolgozatok, szóbeli válaszok, gyakorlati feladatok, projektfeladatok, önértékelés stb.)
6. **Az értékelés** (A tanulási folyamat értékelése kulcsfontosságú lépés a tanítás hatékonysága szempontjából.) Ez magában foglalja mind a tanárok, mind a diákok visszajelzéseit, valamint a tanult eredmények elemzését, illetve szükség esetén a tanulási folyamatok megfelelő módosítását.

A tanár tanítási-tanulási folyamat egészében folyamatosan értékeli a saját munkáját, és szükség esetén megfelelő módon módosítja, frissíti és javítja azt.

A szakiskolai programokba iratkozó diákok előismerete, érdeklődése és tanulási motivációja sok esetben nagyon különböző, így a tanításuk is nagy kihívást jelent a tanár számára. A tanárnak az éves munka tervezésekor figyelembe kell vennie a diákcsoport képességeit és érdeklődését, valamint a képzési program sajátosságait. Önállóan kell megválasztania a (kötelező és választható) célok sorrendjét, a nyelvi és irodalmi nevelés témáit, a témákra és célcsoportokra vonatkozó didaktikai ajánlásokat követve. Szükség esetén differenciálnia kell és egyénre kell szabnia a tanítást (pl. különböző nehézségi szintek tervezésével csoportmunka esetén). Fontos, hogy reális elvárásokat támasszon a diákok teljesítményével szemben.

A tanításnak diákközpontúnak kell lennie, ami a diák erősségeire és érdeklődési körére épít, de tisztában van tanulási hiányosságaival is és a tanulás akadályaiival. Az aktív tanulási formáknak kell dominálniuk, lehetővé téve a diák számára, hogy a neki legmegfelelőbb módon tanuljon, és mind a négy készségterületét fejlessze. A diákközpontú oktatás lehetővé teszi a diák számára, hogy aktívan vegyen részt a munkában és felelősséget vállaljon saját tanulásáért, valamint figyelembe veszi a diákok közötti különbségeket és a tanulási tevékenységek differenciálásával és egyénre szabásával minden diák számára azonos tanulási tapasztalatot biztosít.

Tanulási stratégiák és munkaformák

Fontos, hogy a diákközpontú tanítási-tanulási folyamatba a tanár minél több különböző tanulási stratégiát iktasson be. Ezek segítik a diákot a tanulási céljai elérésében, optimalizálják a tanulás szervezését és időbeli beosztását. A tanulási stratégiákat a tanár tervszerűen integrálja az oktatásba. Magyarázza el a stratégia szerepét, és konkrét feladatokból vagy kontextusból induljon ki. A stratégiáknak változatosnak kell lenniük, és különböző gondolkodási folyamatokat kell ösztönözniük. A tanár alkalmazhat bonyolultabb gondolkodási folyamatokat igénylő tanulási stratégiákat is, mint például az összehasonlítás, az összegzés, a kiemelés, kulcsinformációk keresése, példák említése stb. A tanulási stratégiák kiválasztása a diákok kommunikációs képességeitől, szükségleteitől is függ.

Az olvasás a tantermi munka során az egyik legalapvetőbb tevékenység, és a tanulási képesség alapfeltétele. Fontos a diákokat arra ösztönözni, hogy minél többet olvassanak, illetve arra, hogy különböző típusú

szövegeket olvassanak. A tanárnak a különböző szövegtípusok aktív és problémaorientált megismerésére kell törekednie, a diák szövegértési és szövegalkotási készségeinek fejlesztésére. Ehhez hatékony olvasásértési és szövegalkotási stratégiákat kell választania.

A tanárnak a megfelelő digitális eszközöket, online nyelvi útmutatókat és különféle jó minőségű nyomtatott és digitális forrásokat is integrálnia kell a tanítási-tanulási folyamatba. Az IKT és az online nyelvi technológiák használata új minőséget hozhat a tanulásba, ha azokat megfelelő módon, pl. magasabb rendű gondolkodási folyamatok fejlesztésére használjuk.

A megfelelő munkaformák kiválasztása is gondos megfontolást igényel. Az egyéni, páros, csoportos és kooperatív tanulás választása egyaránt fontos lehet. A kooperatív módszer olyan oktatási megközelítés, amelyben a diákok kölcsönösen segítik egymást, kommunikálnak és tanulnak egymástól, hogy közös tanulási célokat érjenek el. Fontos alkalmazni a magyarórán, mert ösztönzi a diákokat az aktív részvételre és a tanulási folyamatba való nagyobb bekapcsolódásra, javítja a megértést, fejleszti a kommunikációs készségeket, ösztönzi a kritikus gondolkodást, erősíti a szociális készségeket, és növeli a motivációt. Felkészíti a diákokat a való életre, mivel az együttműködési, kommunikációs és csapatmunkával kapcsolatos készségek kulcsfontosságúak a mindennapi és a szakmai életben való boldoguláshoz.

Differenciálás és individualizálás

A diákok különböző nyelvi és kulturális háttérrel, különböző képességekkel és eltérő motivációval rendelkeznek. A tanítás differenciálása elsősorban a tanítási folyamat megszervezését jelenti, amellyel a tanár az egyes diákok szükségleteihez és képességeihez igazodik, míg az individualizálás elsősorban didaktikai elv, amely figyelembe veszi a diák tulajdonságait és képességeit, hogy mindenki számára lehetővé tegye az optimális fejlődést minden területen. Az individualizálási folyamatban először fontos felismerni a diákok különböző adottságait, majd lehetővé tenni számukra, hogy saját érdeklődésük és erősségeik szerint haladjanak.

A tanítást különböző módokon differenciálhatjuk és/vagy individualizálhatjuk:

- » a tartalom változtatásával: például szövegek olvasása különböző nehézségi szinteken, vagy vizuális segédanyagokkal kiegészítve, illetve különböző nehézségi szinteknek megfelelő feladatok alkalmazásával,
- » a munkaforma változtatásával: például önálló munka, párban végzett, csoportos munka stb.,
- » az ellenőrzés módjának változtatásával: például a tudás bemutatása történhet szóban vagy írásban,
- » az oktatási környezet változtatásával: pozitív osztálytermi légkör, hatékony osztálytermi kommunikáció, folyamatosan elérhető források és egyéb anyagok.

A tanár az oktatási folyamat minden részét figyelembe veszi a tervezés során, és ennek megfelelően változtatja a munkamódszereket és tevékenységeket, amelyek a diákot aktív részvételre ösztönzik. Minél jobban ismerjük a diákokat és a közöttük lévő különbségeket, annál jobban igazíthatjuk a tanítási folyamatot az igényeikhez és képességeikhez.

Biztonságos és támogató tanulási környezet

A tanárnak arra kell törekednie, hogy az erőszakmentesség és az együttműködés kultúrájával olyan támogató és biztonságos tanulási környezetet biztosítson, amely lehetővé teszi a kihívások elfogadását, a személyes vélemények kifejezését, valamint az alternatív megoldások keresését. Ez jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy a diákok elsajátítsák a kritikai gondolkodást.

A tanórákon olyan légkört kell biztosítani, hogy a diákok bátran nyilvánuljanak meg. A cél és egyben az eredményes munka feltétele: egymás személyiségének elfogadása, a másfajta vélemény és ízlés tiszteletben tartása.

Minden diáknak elfogadva és tiszteletben kell éreznie magát az osztályteremben. A tanórák tervezésénél a tanárnak ezért figyelembe kell vennie a diákok sokféleségét, pl.: előzetes tudásukat, kognitív képességeiket, szociális és érzelmi kompetenciáikat, érdeklődésüket stb. A diák számára világos és érthető munkastruktúrát kell biztosítani, az együttműködés megfelelő formáit kell megválasztania minden szinten, valamint biztosítani kell a segítség és a szükséges támogatás forrásait.

Fontos, hogy a tanár tisztában legyen azzal, hogy a tanulási környezet (azaz a fizikai, szociális és didaktikai tanulási környezet) szervezése és a tanulók kommunikációjának módja már befolyásolhatja a tanulási motivációjukat (ez különösen a motivációs szempontból kihívást jelentő tanulók esetében kulcsfontosságú). A tanulási motiváció is javul, ha a tanulók kompetensnek érzik magukat a tőlük elvárt feladatok elvégzésére, és ha kitartóbbak a tanulásban, ha képesek azt irányítani (pl. a tevékenységek megválasztása révén), értelmet adni neki, és ha közben pozitív érzelmeket élnek át. A tanárnak ezért gondoskodnia kell arról, hogy a tanulási tevékenységek jól meghatározottak legyenek, és világos célokat és érthető utasításokat tartalmazzanak, amelyeken a tanuló dolgozhat. A tanulási folyamat során a tanárnak folyamatosan figyelemmel kell kísérnie, hogy a tanuló hogyan teljesíti a tanulási célokat és normákat, illetve hol tart a folyamatban. Megfigyelései alapján a tanuló megértéséhez kell igazítani a témák tempóját és módját, bátorítani kell őt arra, hogy reflektáljon az önmagában és másokban rejlő erősségekre, és lehetővé kell tennie számára, hogy előre meghatározott (leíró) kritériumok alapján értékelje tanulási eredményeit.

A tudás ellenőrzése és értékelése

A magyar mint anyanyelv tantárgy esetében az értékelés a tantervben meghatározott célok és követelmények alapján történik, és megfelel a hivatalos szabályozásnak. Az írásbeli, szóbeli vagy más típusú értékelés lehetővé teszi a megszerzett tudás, ismeretek és készségek ellenőrzését.

A tanulást elősegítő és támogató ellenőrzést, az értékelés módszereit, valamint tevékenységeit is célszerű az éves tervben gondosan megtervezni és a tanítás körülményeihez igazítani. A jó tudásellenőrzés holisztikus, folyamatos, támogatja a tanulást, ösztönzi a diákot a célok elérésére, összhangban van a modern pedagógiai elvekkel, és elég változatos, hogy a diák különféle teljesítményeit mérhesse.

Az ellenőrzés és az értékelés lehet szóbeli és írásbeli. Lehetőleg a tanítási gyakorlatnak megfelelően alkalmazzuk, a szóbeliség és az írásbeliség arányának megfelelően. A diákokkal a tanév elején közölni kell, mit és hogyan értékelünk, és ismertetni kell velük az egyes osztályzatok kritériumait is.

A tudás felmérése és értékelése a formatív értékelés szempontjai alapján történjen. Rendkívül fontos, hogy a tanár a teljes tanítási-tanulási folyamat során, folyamatosan adjon visszajelzést a diákok haladásáról, erősségeikről és a nehézséget okozó területekről is. A diákok számára fontos olyan feltételeket biztosítani, hogy ők maguk is aktívan és felelősségteljesen részt vehessenek a tudás értékelésében.

Az ellenőrzés legyen rendszeres, és az értékelés előtt mindig kerüljön sor ellenőrzésre. Fontos, hogy a tanár az ellenőrzést a rendeltetésének megfelelően használja, tehát arra, hogy felmérje a diák haladását, mintsem arra, hogy így jusson osztályzathoz.

Az ellenőrzés legyen sokoldalú, és terjedjen ki a négy alapkészségre (hallott szöveg értése, beszéd-készség, olvasott szöveg értése, íráskészség), a szókincs, valamint a funkcionális nyelvhasználat vizsgálatára.

Az osztályozás mellett javasolt, hogy a tanár megjegyzéseket fűzzön a dolgozathoz vagy a szóbeli felelethez. Az ilyenfajta szöveges értékelés lehetővé teszi az osztályzat mögött rejlő tudás és hiányosságok pontosabb megvilágítását, a diáknak iránymutatásként szolgál a további munkához, hiányosságok esetén pedig megfelelő tanulási tanáccsal látja el a diákokat.

TÉMÁK, CÉLOK, KÖVETELMÉNYEK

OLVASÁS- ÉS SZÖVEGÉRTÉS, SZÖVEGALKOTÁS

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

Az olvasás, a szövegértés és a szövegek alkotása rendkívül fontos készségek, amelyek segítenek a diákoknak a tudást megszerezni és a világot megérteni, megismerni. Az olvasás lehetőséget ad nekik arra, hogy új információkat szerezzenek, mások gondolatait, érzelmeit és tapasztalatait megismerjék, a sajátjukat pedig könnyebben kifejezzék.

A téma egyik fontos célja az olvasás megszerettetése a diákokkal művészi és nem művészi szövegeken keresztül, valamint az olvasáskultúrájuk és olvasási szokásuk kialakítása. Az olvasás a diák identitásának kialakításában is fontos szerepet játszik, valamint segíti őket saját értékeik és céljaik kialakításában. Az olvasás fejleszti a diákok empátiás készségét is, hiszen más emberek történeteinek keresztül képesek beleélni magukat mások helyzetébe, érzéseibe. Ez a képesség kulcsfontosságú ahhoz, hogy tudatos, érzékeny és felelősségteljes felnőtté váljanak.

A diák saját ízlése és érdeklődése szerint válasszon a javasolt olvasmányokból, a lényeg, hogy élvezze az olvasást és magát a szöveg nyújtotta élményt. Fontos az is, hogy közben magabiztosabbá váljon az olvasás terén.

A diákok a szövegértelmezés fejlesztésével könnyebben eligazodnak az információk sokaságában, s a problémamegoldó képességük is javul. A szövegértés segít nekik abban, hogy a hallott/olvasott szövegeket helyesen értelmezzék, és a bennük rejlő üzenetet megértsék.

A szövegek alkotása fejleszti a kreativitásukat és a gondolkodásukat, s egyben segíti őket abban, hogy világosan és hatékonyan tudjanak kommunikálni másokkal.

Ezek a készségek hozzájárulnak ahhoz, hogy a diákok sikeresek legyenek a mindennapjaikban, az életben és a tanulásban egyaránt.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A téma céljai az alábbi célcsoportban valósulnak meg:

- » Halott és írott nem művészi szövegek értése, olvasása, alkotása
- » Hallott és írott művészi szöveg(részlet)ek értése, olvasása

A témával a diákok az általános iskolai évek során már megismertkedtek, ezért fontos, hogy a tanár felmérje előzetes tudásukat, és ezt a tanítási-tanulási folyamatot ahhoz igazítsa.

JAVASOLT SZÖVEGEK, pl.:

- » *Anna Frank: Anna Frank naplója*
- » *Antoine de Saint-Exupéry: Kis herceg*
- » *Richard Bach: A sirály*
- » *Sohonyai Edit könyvek*
- » *Michael Ende: Momo*
- » *Rejtő Jenő: Pizkos Fred, a kapitány*
- » *Leiner Laura könyvek*

KC (1.3.5.1) | KC (3.1.2.2) | KC (3.1.3.1) | KC (4.5.2.1) KC (1.3.5.1)

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

Az olvasás során a diák olvasási stratégiákat alkalmaz, folyamatosan jegyzeteli benyomásait és kérdéseit, valamint elmélyül a szöveg tartalmában.

A diák számára pozitív olvasási élmény biztosításának érdekében célszerű, hogy érdeklődése alapján és/vagy tanári irányítással válasszon korához illő, egyszerűbb művészi szöveget.

Javasolt az iskolai (és a helyi) könyvtár látogatása, az író-olvasó találkozók, illetve a rendhagyó irodalomórakon, valamint a Könyvmoly olvasásnépszerűsítő versenyen való részvétel is.

A formatív értékelés szellemében a diákok folyamatosan kapjanak visszajelzést a munkájukról és haladásukról, ezek alapján tudják pótolni hiányosságaikat.

A javasolt művészi szövegek helyett a tanár saját megítélése szerint másokat is választhat, ha azok jobban megfelelnek a diák befogadóképességének.

A szövegek olvasása során a diák számára biztosítani kell azt, hogy bővítse tudását, illetve olyan témákkal is szembesüljön, amelyek számára esetleg nem a legkellemesebbek, de kétségtelenül fontosak a mai világban, és amelyek a diák környezetében is jelen vannak (pl. erőszak, visszaélések, étkezési zavarok, az internet veszélyei, emberkereskedelem stb.).

HALOTT ÉS ÍROTT NEM MŰVÉSZI SZÖVEGEK ÉRTÉSE, OLVASÁSA, ALKOTÁSA

CÉLOK

A diák:

K: hallgasson meg, olvasson és alkosson köznap, közéleti és hivatalos szövegeket (bemutakozás, bemutatás, köszönés, telefonálás, megbeszélés, hozzászólás, állásinterjú, hivatalos ügyintézés; névjegy, meghívó, köszöntő, megrendelőlap, jelentkezési lap, magán és hivatalos levél, (szakmai) önéletrajz, kérvény, igazolás, köszönetnyilvánítás, meghatalmazás, nyugta, közlemények, űrlapok, nyomtatványok);

KC (5.2.2.2)

K: hallgasson meg, olvasson és alkosson ismeretterjesztő, szak- és publicisztikai szövegeket (tárgy, hely és munkafolyamat leírása, termék és szerkezet bemutatása, ismeretterjesztő kiselőadás, reklám, hír, interjú; hír, reklám, apróhirdetés, használati utasítás).

KC (4.1.1.1 | 4.5.2.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » megállapítja a témát, **kikeresi a lényeges adatokat;**
- » **röviden összefoglalja a hallottakat/látottakat;**
- » megállapítja, kik a beszélgetés résztvevői, valamint azok viszonyát;
- » részt tud venni (szimulált) telefonbeszélgetésben, szakmai megbeszélésen, állásinterjún, hivatalos ügyintézésrel kapcsolatos beszélgetésben;
- » megállapítja a szövegalkotás körülményeit (téma, feladó, címzett, hely, idő);
- » **tud névjegyet készíteni, meghívót,** magán- és hivatalos levelet, (szakmai) önéletrajzot, kérvényt és meghatalmazást **írni**, nyomtatványokat (megrendelőlap, jelentkezési lap) és űrlapokat értelemszerűen kitölteni.

FOGALMAK

◦ leírás ◦ önéletrajz ◦ állásinterjú ◦ szövegtípus

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Hatékony szövegolvasási és szövegelemzési stratégiák megismertetése.

Különböző módszerek alkalmazása.

Szánni kell időt az aktuális élmények és szövegek, valamint a fiatalokat foglalkoztató kérdések megbeszélésére is.

A tanár hagyja beszélni és beszélgetni diákjait, ezért ő maga inkább csak irányítója legyen a tevékenységeknek.

A tárgyalt szövegtípusokat téma és rendeltetés tekintetében mindig az adott programnak megfelelően kell választani.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák előzetes írásbeli felkészülés után szóban és/vagy írásban bemutat pl. tárgyat, terméket, szerkezetet, munkafolyamatot.

A diákok gyakorolják a nem folyamatos szövegek olvasását és értelmezését (ábrák, grafikonok, diagramok).

A szövegfeldolgozás során különböző szövegolvasási és szövegelemzési, szövegalkotáskor pedig különböző szövegalkotási stratégiákat használ.

HALLOT ÉS ÍROTT MŰVÉSZI SZÖVEG(RÉSZLET)EK ÉRTÉSE, OLVASÁSA

CÉLOK

A diák:

K: érdeklődésének és befogadóképességének megfelelő művészi szöveg(részlet)et olvasson, illetve hallgasson meg, és azokról beszélgessen;

KC (4.1.1.1)

K: a művészi szövegek kapcsán szóban vagy írásban fejtse ki véleményét, fogalmazza meg gondolatait, benyomásait, érzelmeit, és próbálja meg értelmezni az olvasottakat/látottakat hallottakat;

KC (5.3.4.2)

K: fejlessze önismereti készségét, és tanuljon toleranciát.

KC (3.1.2.2)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» megfogalmazza az olvasott/hallott művészi szöveg(részlet) tartalmát;

» kifejti véleményét az olvasottakról;

» megfogalmazza gondolatait, benyomásait, érzelmeit;

» értelmezi az olvasottakat/látottakat/hallottakat.

FOGALMAK

◦ regény ◦ krimi ◦ képregény

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Hatékony szövegolvasási és szövegelemzési stratégiák megismertetése.

Különböző módszerek alkalmazása.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák tudja alkalmazni ismereteit.

A szövegfeldolgozás során különböző szövegolvasási és szövegelemzési stratégiákat használ. Szövegalkotáskor különböző szövegalkotási stratégiákat használ.

Tartalom, vélemény, szereplők bemutatása, jellemzése, történet folytatása legalább 120 szó terjedelemben.

IRODALMI MŰVEK ÉS ADAPTÁCIÓIK

VÁLASZTHATÓ

A TÉMA LEÍRÁSA

Az anyanyelvi nevelés fontos része az irodalmi művekkel való ismerkedés azok színpadi, filmes, tévés stb. adaptációján keresztül (film, színházi előadás stb.). A megértésükhöz nélkülözhetetlen az irodalmi, valamint a filmmel és a színházzal kapcsolatos alapvető fogalmak elsajátítása.

Az irodalmi művek adaptációja rendkívül fontos, mivel lehetőséget ad arra, hogy az irodalmi alkotásokat befogadhatóbb formában ismerje meg a diák. Ez főleg a klasszikus irodalmi művek esetében fontos. Az adaptációk, legyenek azok filmek, színházi előadások vagy megzenésített szövegek, segítenek abban, hogy az irodalmi művek élvezhetőbbé és érthetőbbé váljanak a diák számára.

Az adaptációk segítségével fogékonyabbá válik az emberi és társadalmi problémák megértésére, átélésére, a saját és mások kultúrájának megismerésére, a saját maga és a másik ember közötti hasonlóságok és különbségek felismerésére, toleránsabbá és empátikusabbá válik, megtanulja tisztelni a másságot. Fejleszti esztétikai érzékét, kritikai gondolkodását, kreativitását, alakítja értékrendjét.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A téma céljai az alábbi célcsoportban valósulnak meg:

» Irodalmi szövegek adaptációi (színház, film, megzenésített vers)

A témával a diák az általános iskolai évek során már megismerkedett, ezért fontos, hogy a tanár felmérje előzetes tudását, és a tanítási-tanulási folyamatot ahhoz igazítsa.

A téma szorosan kapcsolódik a tantervben szereplő irodalmi nevelés témához, illetve célcsoportjaihoz.

KC (2.1.2.1) **KC** (4.1.1.1) **KC** (3.3.1.1)

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

Lehetővé kell tenni a tantárgyközi együttműködést, fejleszteni kell az elemző és kreatív gondolkodást, aktualizálást. Többféleképpen tud tantárgyközi kapcsolatokat – pl. projektnap keretében – kialakítani.

IRODALMI SZÖVEGEK ADAPTÁCIÓI (SZÍNHÁZ, FILM, MEGZENÉSÍTETT VERS)

CÉLOK

A diák:

V: ismerkedjen meg az alapvető filmes, illetve színházi fogalmakkal;

K: váljék fogékonnyá az életkorának megfelelő film vagy színházi előadás befogadására;

KC (1.2.2.2)

K: fejlessze a receptív képességét az irodalmi feldolgozások más médiában való megélésére és megértésére;

KC (4.1.2.1)

V: ismerje meg az egyes irodalmi elemeket és jellemzőket a színházi előadásban, a filmben, és használja a szakmai kifejezéseket;

K: a színházi előadás/film/megzenésített vers megtekintése/meghallgatása után mondja el élményeit, értelmezze és értékelje azokat.

KC (3.3.4.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» megismerkedik az alapvető filmes, illetve színházi fogalmakkal;

» fogékonnyá válik az életkorának megfelelő film, színházi előadás, megzenésített vers befogadására;

» bemutatja és összehasonlítja a színházi előadás és a film jellemzőit.

FOGALMAK

◦ adaptáció ◦ film ◦ színész ◦ színház ◦ megzenésített vers ◦ dráma

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A teljes film megtekintése vagy részlet(ek) a filmből.

Javasolt filmek, pl.:

A legyek ura

Szelíd motorosok

Forrest Gump

Üvegtigris

Valami Amerika

Romeo és Júlia (film vagy musical)

A Pál utcai fiúk

Sorstalanság

Billy Elliot

Rövidfilmek, pl. Susotázs, Mindenki, Újratervezés

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A középpontban a művészi szövegek megértése áll.

A színházi előadás vagy egy film megtekintése előtt javasoljuk a diák előzetes felkészítését. A diák össze is hasonlíthatja az adaptációt az eredeti művel, és megállapíthatja a hasonlóságokat és különbségeket.

Verselemzéskor javasoljuk a megzenésített vers meghallgatását.

IRODALMI NEVELÉS

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

Az irodalmi nevelés fontos szerepet játszik a szakiskolások személyiségfejlesztésében és társadalmi beilleszkedésükben. Az irodalom segít a diákoknak abban, hogy megértsék saját érzéseiket, gondolataikat és a körülöttük levő világot. A művek olvasása, elemzése nemcsak az érzelmi intelligenciát, hanem a kritikai gondolkodást és a problémamegoldó készséget is fejleszti. Az irodalmi alkotások kapcsán javul a kommunikációs készségük, és kialakul bennük a tolerancia, az empátia és az igazságérzet. A szakmai tudás mellett a művészeti élmények segíthetik a diákoknak abban, hogy érzékenyebbekké, fogékonyabbakká váljanak.

Az irodalmi nevelés a nyelvi-kommunikációs képességek fejlesztését is szolgálja – gondolkodni, beszélni, olvasni és írni tanít. Célja az olvasóvá nevelés is, ezért legalapvetőbb tevékenysége az olvasás.

Az irodalom segít az önmagunkról való gondolkodásban, a minket körülvevő világban való eligazodásban. A választott irodalmi alkotások hozzásegítik a tanulókat egymás személyiségének elfogadásához és az eltérő vélemények iránti tolerancia kialakításához.

A tanítási-tanulási folyamat megalapozza és továbbfejleszti a tanulók képességeit, motivációit az egész életen át tartó tanuláshoz.

A hangsúly főleg a magyar irodalmi műveken van.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A témával a diák az általános iskolai, illetve adott esetben a szakiskolai évek során már megismerkedett, ezért fontos, hogy a tanár felmérje előzetes tudását, és a tanítási-tanulási folyamatot ahhoz igazítsa.

A tanár a tanulócsoport érdeklődésének és más jellemzőinek ismeretében szabadon választ a javasolt és egyéb, a témakörhöz tartozó irodalmi alkotások közül.

A téma céljai az alábbi célcsoportban valósulnak meg:

- » Beilleszkedés és kívülmaradás
- » Indítékok és következmények – a krimi
- » Sikerek és kudarcok
- » Különcök
- » Nevetés és irodalom
- » Szerelem

- » Konfliktusok
- » Erőszak és kiszolgáltatottság
- » Az ember titkai
- » Örökségünk – a magyar irodalom

A témához szorosan kapcsolódó célcsoportok:

- » Hallott és írott művészi szöveg(részlet)ek értése, olvasása
- » Irodalmi szövegek adaptációi (színház, film, megzenésített vers) KC (2.1.2.1) KC (5.1.3.1) KC (4.1.1.1)

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A tanár munkája során tartsa szem előtt a fokozatosság elvét.

A témakörök feldolgozását a felsorolt sorrendben javasoljuk (de lehet másképpen is), a tanár viszont a tanulócsoporthoz szintjéhez és érdeklődéséhez alkalmazkodva választhat a javasolt és más irodalmi alkotások és filmek közül, szem előtt tartva, hogy nem a megtanított ismeretek mennyisége a fontos, hanem a feladatok elvégzése közben fejlesztett képességek és elsajátított nevelési tartalmak.

Az órákon a leggyakoribb tevékenység a beszélgetés (közös, párban vagy csoportban) legyen. Minden önállóan elvégzett munkát közös megbeszélés, értékelés kövessen.

A beszédkészség fejlesztésével a diákok önbizalmát is fejlesztjük. Ezért az órán a diákok szerepeljenek, a tanár csak irányítsa a beszélgetést, és a zárkózottabb diákokat is bátorítsa aktív részvételre. A kezdetben irányított tanulói megnyilvánulást idővel váltsa fel az önállóan előkészített szóbeli szereplés. A diákok kiselőadásaikban számoljanak be az olvasott művek (elbeszélések, novellák) tartalmáról, ismertessék benyomásaikat, saját megfigyeléseiket, értékeljék a hősök tetteit, és (saját vagy egyéb élmények alapján) aktualizálják az adott kérdést.

A szövegalkotási készség fejlesztése rendkívül fontos, ezért a tanár próbáljon minél több hosszabb-rövidebb, a témakör tartalmának megfelelő szöveget (az iskolában és otthon is) íratni a diákokkal. A tanár mindig alaposan ismertesse (írásban) a szövegalkotás szempontjait. Fejlődés természetesen csak abban az esetben várható, ha a tanár következetesen ki is javítja a diákok írásait – ez természetesen nem azt jelenti, hogy minden szöveget osztályozunk is –, s a közös javítás, megbeszélés mellett az egyes tanulók fejlődését is folyamatosan figyelemmel kíséri, és megpróbálja felzárkóztatni a hiányosságokkal küszködő tanulókat.

Házi olvasmányként évente egy szabadon választott magyar vagy világirodalmi prózai művet olvassanak el a diákok. A tanár a házi olvasmányra is hangolja rá a diákokat (pl. érdekes részleteket olvasson fel a műből), tegye lehetővé, hogy maguk válasszák meg, milyen módon szeretnének beszámolni olvasmányaikról (lehet párban, csoportban, számítógép segítségével, plakáttal stb.).

BEILLESZKEDÉS ÉS KÍVÜLMARADÁS

CÉLOK

A diák:

K: szóban vagy írásban fejtse ki véleményét az irodalmi művekről;

KC (4.5.2.1)

K: fogalmazza meg gondolatait, benyomásait, érzelmeit;

KC (3.3.3.1 | 5.1.5.1)

V: értelmezze és értékelje a műveket;

K: ismerje fel, hogy az irodalmi alkotás sajátos kommunikációs forma.

KC (2.4.2.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» **le tudja írni/el tudja mondani olvasott művek tartalmát;**

» **be tudja mutatni a szereplőket;**

» kérdésekre válaszol, jellemez; kifejti benyomásait, véleményét az olvasottakról;

» megismeri a szerző életének és munkásságának jellemzőbb mozzanatait;

» nagyobbreszt önállóan készít (élmény)beszámolót, tartalomismertetést, jellemzést és leírást, valamint kreatív jellegű szöveget (címadás, történet folytatása, előzmények elmondása) alkot;

» *megismeri az alapvető irodalomelméleti és irodalomtörténeti fogalmakat és egy-egy korszak legalapvetőbb jellemzőit.*

FOGALMAK

◦ beilleszkedés ◦ kívülmaradás ◦ erőszak ◦ novella ◦ regény

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A diákok fejlesztik a kritikus gondolkodás és az önirányítás készségét.

A diákok kooperatív és projektfeladatok keretében fejlesztik az együttműködési készséget, valamint a tervezői és az időgazdálkodási készséget.

Javasolt irodalom:

Kosztolányi Dezső: Esti Kornél (részlet)

Ottlik Géza: Iskola a határon (részlet)

Hajnóczy Péter: Ki a macska?, A sün és a harkály

J. D. Salinger: Zabhegyező (részlet)

Golding: A legyek ura

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák bemutatja saját élményeit, interpretációját és értékelését a teljes irodalmi szövegről vagy annak részletéről.

A diák irodalmi művek kapcsán szóban és írásban szöveget alkothat: (élmény)beszámolót, tartalomismertetést, jellemzést, leírást készít; kreatív jellegű szöveget alkot; fogalmazást ír, verset mond, prózai vagy drámai szövegrészeket adhat elő.

SIKEREK, KUDARCOK ÉS AZ EMBER TITKAI

CÉLOK

A diák:

K: szóban vagy írásban fejtse ki véleményét az irodalmi művekről;

K: fogalmazza meg gondolatait, benyomásait, érzelmeit;

KC (5.1.5.1)

V: értelmezze és értékelje a műveket;

K: ismerje fel, hogy az irodalmi alkotás sajátos kommunikációs forma.

KC (3.3.2.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» képes rövidebb irodalmi szöveg értő olvasására;

» képes szóban és írásban értelmezni az olvasottakat, kifejezni véleményét;

» **le tudja írni olvasott művek tartalmát, be tudja mutatni a szereplőket;** képes leírást és kreatív jellegű szöveget (pl. más befejezést) írni,

» ismeri a magyar irodalom néhány jelentősebb képviselőjét és művét;

» *alkalmazza a legalapvetőbb irodalomelméleti és irodalomtörténeti fogalmakat.*

FOGALMAK

◦ siker ◦ kudarc ◦ helyszín

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A kritikus gondolkodás készségének fejlesztése.

Javasolt irodalom:

Jókai Anna: Szép, kerek, egész

Karinthy Frigyes: Találkozás egy fiatalemberrel

Tóth Krisztina: A tolltartó

Lázár Ervin: A kékinges

Radnóti Miklós: Ikkrek hava (részlet)

Coelho: Veronika meg akar halni (részlet)

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák bemutatja saját élményeit, interpretációját és értékelését a teljes irodalmi szövegről vagy annak részletéről.

A diák irodalmi művek kapcsán szóban és írásban szöveget alkothat: (élmény)beszámolót, tartalomismertetést, jellemzést, leírást készít; kreatív jellegű szöveget alkot; fogalmazást ír, verset mond, prózai vagy drámai szövegrészeket adhat elő.

NEVETÉS ÉS IRODALOM, KÜLÖNCÖK

CÉLOK

A diák:

K: szóban vagy írásban fejtse ki véleményét az irodalmi művekről;

KC (3.3.4.1)

K: fogalmazza meg gondolatait, benyomásait, érzelmeit;

V: értelmezze és értékelje a műveket;

K: ismerje fel, hogy az irodalmi alkotás sajátos kommunikációs forma.

KC (2.1.2.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » kérdésekre válaszol, jellemez; kifejti benyomásait, véleményét az olvasottakról;
- » megismeri a szerző életének és munkásságának jellemzőbb mozzanatait;
- » nagyjából önállóan készít (élmény)beszámolót, tartalomismertetést, jellemzést és leírást, valamint kreatív jellegű szöveget (címadás, történet folytatása, előzmények elmondása, hangnem- és nézőpontváltás) alkot;
- » megismerik az alapvető irodalomelméleti és irodalomtörténeti fogalmakat és egy-egy korszak legalapvetőbb jellemzőit.

FOGALMAK

◦ humor ◦ groteszk ◦ humoreszk

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A diákok fejlesztik a kritikus gondolkodás és az önirányítás készségét.

A diákok kooperatív és projektfeladatok keretében fejlesztik az együttműködési készséget, valamint a tervezői és az időgazdálkodási készséget.

Javasolt irodalom:

Esterházy Péter: Haza az alacsonyban (részlet)

Karinthy-humoreszkek

Hašek: Švejk (részlet)

Rejtő Jenő: Pizskos Fred, a kapitány (részlet)

Örkény István: Tóték (részlet)

Lázár Ervin: A nagygravagyó feketerigó

La Fontaine: A tücsök meg a hangya

Michael Ende: Momo (részlet)

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák bemutatja saját élményeit, interpretációját és értékelését a teljes irodalmi szövegről vagy annak részletéről.

A diák irodalmi művek kapcsán szóban és írásban szöveget alkothat: (élmény)beszámolót, tartalomismertetést, jellemzést, leírást készít; kreatív jellegű szöveget alkot; fogalmazást ír, verset mond, prózai vagy drámai szövegrészeket adhat elő.

SZERELEM

CÉLOK

A diák:

K: szóban vagy írásban fejtse ki véleményét az irodalmi művekről;

K: fogalmazza meg gondolatait, benyomásait, érzelmeit;

KC (5.1.2.1)

V: értelmezze és értékelje a műveket;

K: ismerje fel, hogy az irodalmi alkotás sajátos kommunikációs forma.

KC (2.1.2.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » kérdésekre válaszol, jellemez; kifejti benyomásait, véleményét az olvasottakról;
- » megismeri a szerző életének és munkásságának jellemzőbb mozzanatait;
- » nagyjából önállóan készít (élmény)beszámolót, tartalomismertetést, jellemzést és leírást, valamint kreatív jellegű szöveget (címadás, történet folytatása, előzmények elmondása, hangnem- és nézőpontváltás) alkot;
- » megismerik az alapvető irodalomelméleti és irodalomtörténeti fogalmakat és egy-egy korszak legalapvetőbb jellemzőit.

FOGALMAK

- lírai műfajok

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A diákok fejlesztik a kritikus gondolkodás és az önirányítás képességét.

A diákok kooperatív és projektfeladatok keretében fejlesztik az együttműködési készséget, valamint a tervezői és az időgazdálkodási készséget.

A diákok fejlesztik a számítógép- és internethasználathoz szükséges készségeket:

Javasolt irodalom:

Ady Endre: Őrizem a szemed

József Attila: Ringató

Déry Tibor: Szerelem

Varró Dániel-versek

Sohonyai Edit: Mocsok Csillag

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák bemutatja saját élményeit, interpretációját és értékelését a teljes irodalmi szövegről vagy annak részletéről.

A diák irodalmi művek kapcsán szóban és írásban szöveget alkothat: (élmény)beszámolót, tartalomismertetést, jellemzést, leírást készít; kreatív jellegű szöveget alkot; fogalmazást ír, verset mond, prózai vagy drámai szövegrészeket adhat elő.

KONFLIKTUS, ERŐSZAK ÉS KISZOLGÁLTATOTTSÁG

CÉLOK

A diák:

K: szóban vagy írásban fejtse ki véleményét az irodalmi művekről;

KC (5.1.1.1)

K: fogalmazza meg gondolatait, benyomásait, érzelmeit;

V: értelmezze és értékelje a műveket;

K: ismerje fel, hogy az irodalmi alkotás sajátos kommunikációs forma.

KC (2.1.2.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » kérdésekre válaszol, jellemez; kifejti benyomásait, véleményét az olvasottakról;
- » megismeri a szerző életének és munkásságának jellemzőbb mozzanatait;
- » nagyjából önállóan készít (élmény)beszámolót, tartalomismertetést, jellemzést és leírást, valamint kreatív jellegű szöveget (címadás, történet folytatása, előzmények elmondása, hangnem- és nézőpontváltás) alkot;
- » megismerik az alapvető irodalomelméleti és irodalomtörténeti fogalmakat és egy-egy korszak legalapvetőbb jellemzőit.

FOGALMAK

◦ konfliktus ◦ erőszak

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Javasolt irodalom:

Shakespeare: Romeo és Júlia (részlet)

Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* (részlet)

Kosztolányi Dezső: Édes Anna (részlet)

Radnóti Miklós: Erőltetett menet

Kertész Imre: *Sorstalanság* (részlet)

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák bemutatja saját élményeit, interpretációját és értékelését a teljes irodalmi szövegről vagy annak részletéről.

A diák irodalmi művek kapcsán szóban és írásban szöveget alkothat: (élmény)beszámolót, tartalomismertetést, jellemzést, leírást készít; kreatív jellegű szöveget alkot; fogalmazást ír, verset mond, prózai vagy drámai szövegrészeket adhat elő.

INDÍTÉKOK ÉS KÖVETKEZMÉNYEK – A KRIMI

CÉLOK

A diák:

K: szóban vagy írásban fejtse ki véleményét az irodalmi művekről;

K: fogalmazza meg gondolatait, benyomásait, érzelmeit;

KC (4.1.3.1)

V: értelmezze és értékelje a műveket;

K: ismerje fel, hogy az irodalmi alkotás sajátos kommunikációs forma.

KC (5.2.1.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» kérdésekre válaszol, jellemez; kifejti benyomásait, véleményét az olvasottakról;

» megismeri a szerző életének és munkásságának jellemzőbb mozzanatait;

» nagyjából önállóan készít (élmény)beszámolót, tartalomismertetést, jellemzést és leírást, valamint kreatív jellegű szöveget (címadás, történet folytatása, előzmények elmondása, hangnem- és nézőpontváltás) alkot; **KC** (4.1.3.1)

» megismerik az alapvető irodalomelméleti és irodalomtörténeti fogalmakat és egy-egy korszak legalapvetőbb jellemzőit.

FOGALMAK

◦ indíték ◦ következmény ◦ krimi

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A diákok fejlesztik a kritikus gondolkodás készségét.

Javasolt irodalom:

Kosztolányi Dezső: Tréfa

Csáth Géza: A kis Emma

Mikszáth Kálmán: Az a fekete folt vagy Bede Anna tartozása

Móricz Zsigmond: Barbárok

E. A. Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság

Agatha Christie: Tíz kicsi néger

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák bemutatja saját élményeit, interpretációját és értékelését a teljes irodalmi szövegről vagy annak részletéről.

A diák irodalmi művek kapcsán szóban és írásban szöveget alkothat: (élmény)beszámolót, tartalomismertetést, jellemzést, leírást készít; kreatív jellegű szöveget alkot; fogalmazást ír, verset mond, prózai vagy drámai szövegrészeket adhat elő.

ÖRÖKSÉGÜNK – A MAGYAR IRODALOM

CÉLOK

A diák:

K: szóban vagy írásban fejtse ki véleményét az irodalmi művekről;

K: fogalmazza meg gondolatait, benyomásait, érzelmeit;

KC (2.4.2.1)

V: értelmezze és értékelje a műveket;

K: ismerje fel, hogy az irodalmi alkotás sajátos kommunikációs forma.

KC (4.2.4.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» kérdésekre válaszol, jellemez; kifejti benyomásait, véleményét az olvasottakról;

» megismeri a szerző életének és munkásságának jellemzőbb mozzanatait;

» nagyjából önállóan készít (élmény)beszámolót, tartalomismertetést, jellemzést és leírást, valamint kreatív jellegű szöveget (címadás, történet folytatása, előzmények elmondása, hangnem- és nézőpontváltás) alkot; **KC** (4.2.4.1)

» megismerik az alapvető irodalomelméleti és irodalomtörténeti fogalmakat és egy-egy korszak legalapvetőbb jellemzőit.

FOGALMAK

◦ himnusz ◦ elégia

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Javasolt irodalom:

Kölcsy Ferenc: Himnusz; Vörösmarty Mihály: Szózat; Petőfi Sándor: Egy estém otthon, Egy gondolat bánt engemet..., Szeptember végén; Arany János: Toldi vagy Toldi estéje (részlet), A tölgyek alatt; Ady Endre: Szeretném, ha szeretnének, A Hortobágy poétája; József Attila: Születésnapomra, Tiszta szívvel, Mama; Radnóti Miklós: Nem tudhatom...

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák bemutatja saját élményeit, interpretációját és értékelését a teljes irodalmi szövegről vagy annak részletéről.

A diák irodalmi művek kapcsán szóban és írásban szöveget alkothat: (élmény)beszámolót, tartalomismertetést, jellemzést, leírást készít; kreatív jellegű szöveget alkot; fogalmazást ír, verset mond, prózai vagy drámai szövegrészeket adhat elő.

NYELVI NEVELÉS

KÖTELEZŐ

A TÉMA LEÍRÁSA

A diák megismeri a magyar nyelvi térség jellemzőit, tudatában van annak, hogy mi az első nyelve a többnyelvű társadalomban, megismeri a nyelvi változatokat és azokat a körülményeket, amelyek meghatározzák használatukat, valamint a magyar nyelv történetét. Fejleszti és erősíti nyelvi, nemzeti és állampolgári tudatosságát, tiszteletét és vonzalmát más nyelvek és nemzetek iránt, valamint interkulturális képességét.

A diákok megismerik a magyar nyelv helyét és szerepét Szlovéniában, az anyaországban és másutt a világon, elmélyítik ismereteiket a nyelvek státuszáról Szlovéniában és a nyelvcsaládokról.

A mindennapi életben (beszédhelyzettől függően) többféle nyelvváltozatot használunk, amelyek közül csak az egyik a standard változat. A standardhoz szorosan hozzátartozik elsősorban a rögzített helyesírási szabályrendszer, de a kiejtés is. A nyelvhasználat során a diákoktól leginkább az írásbeli megnyilvánulásaik során elvárt a standard változat használata, ezért elsődlegesen különösen fontos az, hogy tisztában legyenek a magyar helyesírás szabályaival, és másodsorban – a lehetőségekhez mérten – elsajátítsák a standard keretei által meghatározott kiejtést is.

A helyesírás és a helyesejtés tehát fontos a sikeres kommunikáció megvalósítása érdekében, hiszen mind a helyesírási, mind pedig a helyesejtési hibák akadályozhatják a mondanivaló megértését.

Ebben a témában a diák fejleszti az általános iskolában szerzett ismereteit. Egyúttal erősíti az olvasott vagy hallott szövegek szabályainak megértését, és magabiztosabban alkot, értelmez, értékeli szövegeket a legkülönbözőbb élethelyzetek és szakmai tevékenységek során.

A TÉMA KIEGÉSZÍTŐ MAGYARÁZATA

A téma céljai az alábbi célcsoportban valósulnak meg:

- » Helyesejtés, helyesírás
- » A pragmatikai, jelentéstani, nyelvtani képességek fejlesztése
- » A magyar nyelv helye és szerepe Szlovéniában, az anyaországban és másutt a világon, a nyelvek státusza Szlovéniában és a nyelvcsaládok

A témával a diák az általános iskolai évek során már megismerkedett, ezért fontos, hogy a tanár felmérje előzetes tudását, és a tanítási-tanulási folyamatot ahhoz igazítsa.

A diák világosan látja a nyelvek közötti kapcsolatokat, valamint az anyanyelv és az idegen nyelvek szerepét, tudja, hogy a magyar nyelv lehet második vagy idegen nyelv is, és ezt figyelembe veszi a mindennapi életben.

KC (3.3.1.2) KC (5.1.5.1) KC (4.1.2.1)

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A TÉMÁHOZ

A téma tartalmának nagy részét a diák már az általános iskolában elsajátította. Ezért a tanár a tartalmak tárgyalása előtt különféle módon ellenőrizze a diákok előzetes tudását (pl. csoportos és projektmunkával, beszélgetéssel, feladatokkal, online alkalmazásokkal stb.).

A diákok által olvasott szövegek aktuálisak legyenek, és kapcsolódjanak a szakmájukhoz.

A tanár úgy tervezze az órát, hogy a diák közben fejlessze az empátia és mások nézőpontja megértésének képességét, például: empátiás gyakorlatokkal, szerepjátékokkal, vitával/disputával és naplóírással. Ugyanakkor lehetőséget kell biztosítani arra is, hogy a diák felismerje és tudatosítsa a sokféleséget a szűkebb és tágabb környezetében, például: nyelvi sokféleség kutatásával, médiatartalmak elemzésével, a nyelvi és kulturális sokféleségről szóló, tantárgyak közötti projektek készítésével stb. Fontos, hogy az előre tervezett tevékenységek ösztönözzék a diákok kritikai gondolkodását, különös tekintettel a különböző nyelvi és kulturális közösségek közötti interkulturális megértésre.

HELYESEJTÉS, HELYESÍRÁS

CÉLOK

A diák:

K: fejlessze helyesírási készségét (betűrend, elválasztás, tulajdon- és köznevek, keltezés, mondatközi írásjelek (vessző), mondatvégi írásjelek);

K: tanári irányítással ismerje fel és javítsa ki saját hibáit, használja a helyesírási szótárt, illetve annak elektronikus változatát;

KC (1.1.3.1 | 4.1.1.1 | 2.2.3.1)

K: igyekezzon a helyesejtési normának megfelelően beszélni.

KC (5.3.5.3)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » érti és alkalmazza a betű és kezdőbetű fogalmakat;
- » tud betűrendbe sorolni, elválasztani;
- » alkalmazza a nagy kezdőbetűt mondatkezdéskor és a tulajdonnevek többségében;
- » ismeri a keltezés írását, az egyszerű mondat végi és a mondaton belüli írásjelek használatát;
- » tudja használni a helyesírási szótárt, illetve annak elektronikus változatát;

- » tanári segítséggel ki tudja javítani a helyesírási hibáit;
- » érti és alkalmazza az alapvető fogalmakat: vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel;
- » a helyesejtési normának megfelelően beszél.

FOGALMAK

- írásjelek
- elválasztás
- egybe- és különírás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

Ebben a témában a diák fejleszti az általános iskolában szerzett ismereteit. Erősíti az olvasott vagy hallott szövegek szabályainak megértését, és magabiztosabban alkot, értelmez, értékkel szövegeket a legkülönbözőbb élethelyzetek és szakmai tevékenységek során.

Javasolt a helyesírási kézikönyvek önálló használata nyomtatott és elektronikus formában. Buzdítani kell a diákokat a saját és mások szövegeiben előforduló helyesírási hibák felismerésére és kijavítására. A helyesírás, nyelvhelyesség célcsoport a többi témához és célcsoportozáshoz is kapcsolódik.

Segítség a tanárnak, pl.:

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vxx9utu> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/vxx9utu>)

<https://www.jatszvaolvass.hu/helyesiras-fejl> (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/fafn8b1>) esztese

<https://helyesiras.mta.hu/helyesiras>

<https://osztalyfonok.hu/176/> (<https://osztalyfonok.hu/176/>)

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák helyesírási képességét különböző szövegek, feladatok alapján bizonyítja.

A diák helyesen írja le a szöveget, ismerje fel a helyesírási hibáit, javítsa azokat, és tudja egyszerűen megmagyarázni a javításokat.

A diák megfelelően jelöli a magán- és mássalhangzókat, tud betűrendbe sorolni, elválasztani, ismeri és alkalmazza az egybe- és különírás alapszabályait, megfelelően alkalmazza a nagy kezdőbetűt mondatkezdéskor és a tulajdonnevek zömében, ismeri a keltezés írását, a mondatvégi és a mondaton belüli (pl. vessző) írásjelek használatát.

A PRAGMATIKAI, JELENTÉSTANI, NYELVTANI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE

CÉLOK

A diák:

K: elevenítse fel és mélyítse el az általános iskolában szerzett nyelvtani ismereteit;

KC (5.1.2.1)

K: értse és alkalmazza az alapvető nyelvtani fogalmakat.

KC (4.5.2.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

- » **rokon és ellentétes jelentésű szavakat**, alá- és fölérendelt fogalmakat keres, megfelelően használja azokat;
- » *megmagyarázza gyakran használt állandósult szókapcsolatok jelentését;*
- » ismeri a szakmájával kapcsolatos idegen szavak jelentését;
- » képzéssel és szóösszetétellel tud szavakat alkotni;
- » **példákat tud keresni az alapszófajokra;**
- » **meg tudja állapítani a mondatok alapvető jellemzőit** (a beszélő szándéka szerint, egyszerű – összetett), **tud mondatokat alkotni és átalakítani,**
- » meg tudja nevezni a követelményekben előírt szövegtípusokat, *ismeri néhány műfaji követelményét;*
- » tudja használni az értelmező kéziszótárt (könyv- és elektronikus formában) és a szinonimaszótárt;
- » érti és alkalmazza az alapvető fogalmakat:
 - » feladó, címzett,
 - » nyelvi és nem nyelvi kommunikáció,
 - » hang, magánhangzó, mássalhangzó,
 - » szó, szó szerkezet,
 - » idegen szó, szólás, közmondás,
 - » jelentés, rokon, ellentétes; azonos alakúság,
 - » szófaj, ige, főnév, melléknév, számnév, névmás,

- » tulajdonnév, köznév,
- » kijelentő mondat, kérdő mondat, óhajtó mondat, felszólító mondat, felkiáltó mondat; egyszerű mondat, összetett mondat,
- » szöveg, téma, szövegtípusok.

FOGALMAK

◦ idegen szó ◦ rokon értelmű szó ◦ alapszófajok ◦ mondat

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A diákokban tudatosítani kell, hogy szakmai életük sikerességéhez szükséges a különböző kommunikációs helyzetekben (üzletfelekkel, partnerekkel) való megfelelés. Az éves tervet, óravázlatokat úgy kell elkészíteni, hogy mindig az adott csoport igényeihez és képességeihez igazítsuk a célokat és tartalmakat, valamint az adott programnak megfelelően válasszuk ki azt. Az állásinterjú tanításakor pl. egy állás betöltésekor elhangzott interjút hallgatunk meg, és ilyet is alkottatunk.

A tanárnak gondosan meg kell terveznie munkáját, az eredményes megvalósításhoz pedig gyűjtőmunkára (megfelelő szövegek gyűjtése, adott esetben alkotása) lesz szüksége.

A nyelvi órákon a diákok kooperációs, problémamegoldó képességeit is fontos fejleszteni. Az órán a tevékenységeket úgy tervezzük és valósítjuk meg, hogy minden diák tudjon és merjen megnyilvánulni, együttműködni. Különböző oktatási formák közül (frontális, csoport-, pár- és egyéni munka) lehetséges választani.

Javasolt tartalmak:

- » jelentés tan.
- » a nyelv rétegződése,
- » szóalkotás,
- » szófajtan,
- » szóalaktan,
- » mondattan,
- » szövegtan.

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák tudja alkalmazni ismereteit.

A MAGYAR NYELV HELYE ÉS SZEREPE SZLOVÉNIÁBAN, AZ ANYAORSZÁGBAN ÉS MÁSUTT A VILÁGON, A NYELVEK STÁTUSZA SZLOVÉNIÁBAN ÉS A NYELVCSALÁDOK

CÉLOK

A diák:

K: ismerje meg a magyar nyelv helyét és szerepét Szlovéniában, az anyaországban és másutt a világon;

KC (4.1.1.1)

V: mélyítse el ismereteit a nyelvek státuszáról Szlovéniában és a nyelvcsaládokról.

KC (1.2.1.1)

KÖVETELMÉNYEK

A diák:

» ismeri a nyelvek státuszát Szlovéniában;

» ismeri a (regionális) köznyelv normáit;

» ismeri és elsajátítja a többségi nyelv, kisebbségi nyelv, kétnyelvűség, anyanyelv, második nyelv, idegen nyelv fogalmakat;

» ismereteket szerez a többi magyar kisebbségről;

» felismeri az anyanyelv jelentőségét, és gyakorolja a más nyelvek iránti toleranciát;

» ismereteket szerez az európai nyelvcsaládokról, ismeri a magyar nyelv eredetét;

» törekszik a (regionális) köznyelv használatára, saját és mások beszédében felismeri és módosítja a nem standard nyelvváltozatok kiejtésbeli sajátosságait.

FOGALMAK

◦ többségi nyelv ◦ kisebbségi nyelv ◦ kétnyelvűség ◦ anyanyelv ◦ második nyelv ◦ kettősnyelvűség

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK A CÉLOK CSOPORTJÁHOZ

A tanár feladatok, szövegek kapcsán erősítse a diákok nemzeti tudatát – a más kultúrák iránti tolerancia és tisztelet fejlesztésével párhuzamosan. Egyben tudatosítsa a magyar nyelv státuszát, azt, hogy a Muravidék

nemzetiségileg vegyesen lakta területén a magyar a szlovén nyelvvel egyenrangú hivatalos nyelv, az itt élő magyarok anyanyelve, valamint Magyarország államnyelve.

Segítség a tanárnak, pl.:

<https://nat2012.nkp.hu/>

zanza.tv

A TUDÁS BIZONYÍTÁSÁNAK AJÁNLOTT MÓDJAI

A diák tudja alkalmazni ismereteit.

FORRÁS- ÉS IRODALOMJEGYZÉK FEJEZETENKÉNT

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

Ahačič, K., Lipovšek, F., Rot Gabrovec, V., Retelj, A., Šečerov, N., Pismanjak, M., Cajhen, S., Petek Ahačič, M., & Lešnik, M. (2017). *Primerjalni prikaz rabe jezikoslovnih izrazov pri pouku tujih jezikov v osnovnih in srednjih šolah: delovno gradivo za pripravljavce učnih načrtov, učbenikov in drugih učnih gradiv*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/1i4uqon>

Adamikné Jászó, A. (2002). A szövegértő olvasásról. *Magyartanítás* 4: 4–14.

Annuska Zs., Ténai, N. (2016). A szövegértés fejlesztése különböző szövegtípusokkal. *Új Köznevelés* 2016/1.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/745ulh1>

A. Jászó, Anna (2002). A szövegértő olvasásról. *Magyartanítás* 4. sz. 4-14.

A. Jászó Anna (2004). 33 téma a szövegértő olvasás fejlesztésére. Holnap Kiadó

Antalné, Szabó, Á, Gonda, Zs., Major, É., Raázt, J., Szabó, É. (2019). A szövegértés mint tanulási képesség fejlesztése. Eötvös Loránd Tudományegyetem Budapest.

Bartha, Cs. (1999). *A kétnyelvűség alapkérdései*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Borbély, A. (2006). *Kétnyelvűség és többnyelvűség*. In: Kiefer F. (szerk.): Magyar nyelv. Akadémiai

Boronkai, D. (2005). A szövegértő olvasás szintjei és feladattípusai. *Magyartanítás* 4: 15–25.

Byram, M., Zarate, G. (1994). *Definitions, objectives, and evaluation of cultural competence*. Council of Europe: Strasbourg.

Slovenije za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/mp2x96l>

Bartalis, B., (2017). Értő olvasás, tudatos kommunikáció és gyermekbarát grammatika. Magiszter.

Bárdos, J. (1992). *A nyelvtanítás története és a módszerfogalom tartalma*. Veszprémi Egyetem Tanárképző Kar, Veszprém.

Bárdossy, I., Dudás, M., Pethőné Nagy, Cs., Priskinné Rizner, E. (2002). A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és a reflektív tanulás lehetőségei. Pécsi Tudományegyetem. Pécs–Budapest.

Csík, T. (2011). A digitális bennszülöttek és az olvasás. *Új Pedagógiai Szemle* 10: 30–47. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/lq57ytd> (2013. május 1.)

- Falus, I. (szerk.) (2003). Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest. 150–152.
- Fischer, R. (1999). Hogyan tanítsuk gyermekeinket tanulni? Műszaki Könyvkiadó. Budapest.
- Gonda, Zs. (2013). A digitális szövegek olvasásértésének fejlesztése az olvasási stratégiák segítségével. Anyanyelv-pedagógia.
- <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/4ztpro0>
- Gósy Mária 1990. Beszédészlelés és olvasási készség. Tanító 2: 13–17.
- Gósy Mária (1992). A Multitude of Reasons for Reading Difficulty. In: Satow, Freda – Gatherer, Bill (eds) Literacy Without Frontiers. Edinburgh. 191–200.
- Gósy, M. (1995). Anyanyelv és olvasási készség. In: Szende Aladár (szerk.) Anyanyelvi nevelés – Embernevelés. Magyar Nyelvtudományi Társaság. Budapest. 59–66.
- Kálmán, L., Molnár, C. (2009). A nyelvi nevelés módszertana. Educatio Társadalmi Nonprofit Kft., Budapest.
- Kiss, J. (1994). *Magyar anyanyelvűek – magyar nyelvhasználat: A magyar nyelv tankönyve középiskolásoknak tematikus füzetek 1.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Közös Európai Referenciakeret. Nyelvtanulás, nyelvtanítás, értékelés. (2002). Pedagógustovábbképzési és Információs Központ Kht.: Budapest.
- Lanstyák, I. (1994). Az anyanyelv és a többségi nyelv oktatása a kisebbségi kétnyelvűség körülményei között. Regio 5/4 90–116.
- Laczkó, M. (2011). A szövegértés fejlesztésének lehetőségei – gyakorlatitípusok egy szövegértést fejlesztő órára Anyanyelv-pedagógia.
- <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/mrqbn8g>
- László, H., Pisnjak, M. (2012). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Szakközépiskola. Szakiskolát kiegészítő szakközépiskolai program. ZRSŠ, Ljubljana <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nxqebbc>
- László, H., Pisnjak, M. (2012). Kétnyelvű szakiskolai programok. Magyar mint anyanyelv. Tanterv. ZRSŠ Ljubljana.
- László, H., Pisnjak, M., Forgács, A., Horvat, L. (2008). Magyar nyelv mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. Kétnyelvű (szlovén–magyar) gimnázium, Ministrstvo za šolstvo in šport.. ZRSŠ Ljubljana.
- <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/dn761o1> NYELV mint anyanyelv Gimnázium.pdf
- Medve, A., Szabó, V. (2010). Anyanyelv, iskolában és azon kívül: Anyanyelvi nevelés a grammatika aspektusából. Iskolakultúra, 9. 53–64.
- Módszertani útmutató magyar nyelv és irodalomból. X. osztály (2022).
- <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/8tcfi9u>
- Navracsics, J. (2007). A kétnyelvű mentális lexikon. Balassi Kiadó, Budapest.
- N. Császi I. (2009). Szövegértést fejlesztő gyakorlatok az anyanyelvi kommunikáció kulcskompetencia-fejlesztéséhez. Anyanyelvpedagógia 3. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/kluz2io>.

Nemoda, J. Kritikai gondolkodást fejlesztő magyarórák. Anyanyelv-pedagógia.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nz3nfaj>

Pethőné N. Cs. (2005). Módszertani kézikönyv. Orona kiadó. Budapest

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/1yaqd93>

Pethőné N., Cs. IRODALOM 9–12. A tankönyvsorozat tanulási módszerei, technikái. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.

Petres Csizmadia, G. (2013). Élményszerű szövegértés, szövegértelmezés és szövegalkotás

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/j6kqs2f>

Mária Pismanjak ... [et al.] (2011). Kétnyelvű általános iskola Magyar nyelv mint anyanyelv. Tanterv. Ministrstvo za šolstvo in šport. ZRSŠ Ljubljana.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/8h940i3>

Steklács, J. (2013). Olvasási stratégiák tanítása, tanulása és az olvasásra vonatkozó meggyőződés. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó. Budapest.

Tolcsvai N., G. (2005). Funkcionális nyelvtan: elmélet és gyakorlat. Magyar Nyelvőr, CXXIX., 3. 348–362

Tóth, B. (1999). Olvasás és írás a kritikai gondolkodásért (Egy pedagógus-továbbképző program körvonalai). HUNRA és Városi Könyvtár. Sárospatak. Tóth, B. (2006) A szövegértés fejlesztésének elmélete és gyakorlata. *Magyar Nyelvőr* 457–469.

Učni načrt Madžarščina kot materinščina. Dvojezična (slovenska-madžarska) gimnazija./ Magyar mint anyanyelv tanterv. Gimnázium. (gradivo v pripravi avtorjev: Gaál P., Horvat, L. Pismanjak, M., Rudaš, J.)

Vass, V. (2006). A kompetencia fogalmának értelmezése. In: Demeter Kinga (szerk.) *A kompetencia. Kihívások és értelmezések*. Országos Köznevelési Intézet. Budapest. 139–161. Vellutino, F. R. (1987) Az olvasás egy sajátos zavara, a dyslexia. *Tudomány* 5: 14–22.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo (2017). Projekt Jeziki štejejo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/tzqj8m3>

Zavod Republike Slovenije za šolstvo (2022). A tanuláshoz való viszonyulás és a tanulási motiváció.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ux9puht>

Zavod Republike Slovenije za šolstvo (2022). A gondolkodási műveletek és a kritikai gondolkodás képessége.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/qgysi2s>

Zavod Republike Slovenije za šolstvo (2022). Autentikus problémák megoldására irányuló képesség fejlesztése digitális technológiákkal.

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ztzp4zq>

Zavod Republike Slovenije za šolstvo (2022). A pénzügyi műveltség fejlesztése. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ux9puht>

Zs. Sejtes, Gy. (2023). Anyanyelvi nevelés digitális eszközökkel. Anyanyelv-pedagógia XVI. évfolyam, 2023/1

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/8555y3n>

OLVASÁS- ÉS SZÖVEGÉRTÉS, SZÖVEGALKOTÁS

HALOTT ÉS ÍROTT NEM MŰVÉSZI SZÖVEGEK ÉRTÉSE, OLVASÁSA, ALKOTÁSA

Magyar mint anyanyelv, Tanterv, Kétnyelvű szakiskolai programok, 2012

HALLOT ÉS ÍROTT MŰVÉSZI SZÖVEG(RÉSZLET)EK ÉRTÉSE, OLVASÁSA

Magyar mint anyanyelv, Tanterv, Kétnyelvű szakiskolai programok, 2012

IRODALMI MŰVEK ÉS ADAPTÁCIÓIK

IRODALMI SZÖVEGEK ADAPTÁCIÓI (SZÍNHÁZ, FILM, MEGZENÉSÍTETT VERS)

Magyar mint anyanyelv, Tanterv, Kétnyelvű szakiskolai programok, 2012

IRODALMI NEVELÉS

Magyar mint anyanyelv, Tanterv, Kétnyelvű szakiskolai programok, 2012

BEILLESZKEDÉS ÉS KÍVÜLMARADÁS

Magyar mint anyanyelv, Tanterv, Kétnyelvű szakiskolai programok, 2012

SIKEREK, KUDARCOK ÉS AZ EMBER TITKAI

Magyar mint anyanyelv, Tanterv, Kétnyelvű szakiskolai programok, 2012

NEVETÉS ÉS IRODALOM, KÜLÖNCÖK

Magyar mint anyanyelv, Tanterv, Kétnyelvű szakiskolai programok, 2012

SZERELEM

Magyar mint anyanyelv, Tanterv, Kétnyelvű szakiskolai programok, 2012

KONFLIKTUS, ERŐSZAK ÉS KISZOLGÁLTATOTTSÁG

Magyar mint anyanyelv, Tanterv, Kétnyelvű szakiskolai programok, 2012

INDÍTÉKOK ÉS KÖVETKEZMÉNYEK – A KRIMI

Magyar mint anyanyelv, Tanterv, Kétnyelvű szakiskolai programok, 2012

ÖRÖKSÉGÜNK – A MAGYAR IRODALOM

Magyar mint anyanyelv, Tanterv, Kétnyelvű szakiskolai programok, 2012

NYELVI NEVELÉS

HELYESEJTÉS, HELYESÍRÁS

Magyar mint anyanyelv, Tanterv, Kétnyelvű szakiskolai programok, 2012

A PRAGMATIKAI, JELENTÉSTANI, NYELVTANI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE

Magyar mint anyanyelv, Tanterv, Kétnyelvű szakiskolai programok, 2012

<https://www.anyanyelv-pedagozia.hu/cikkek.php>

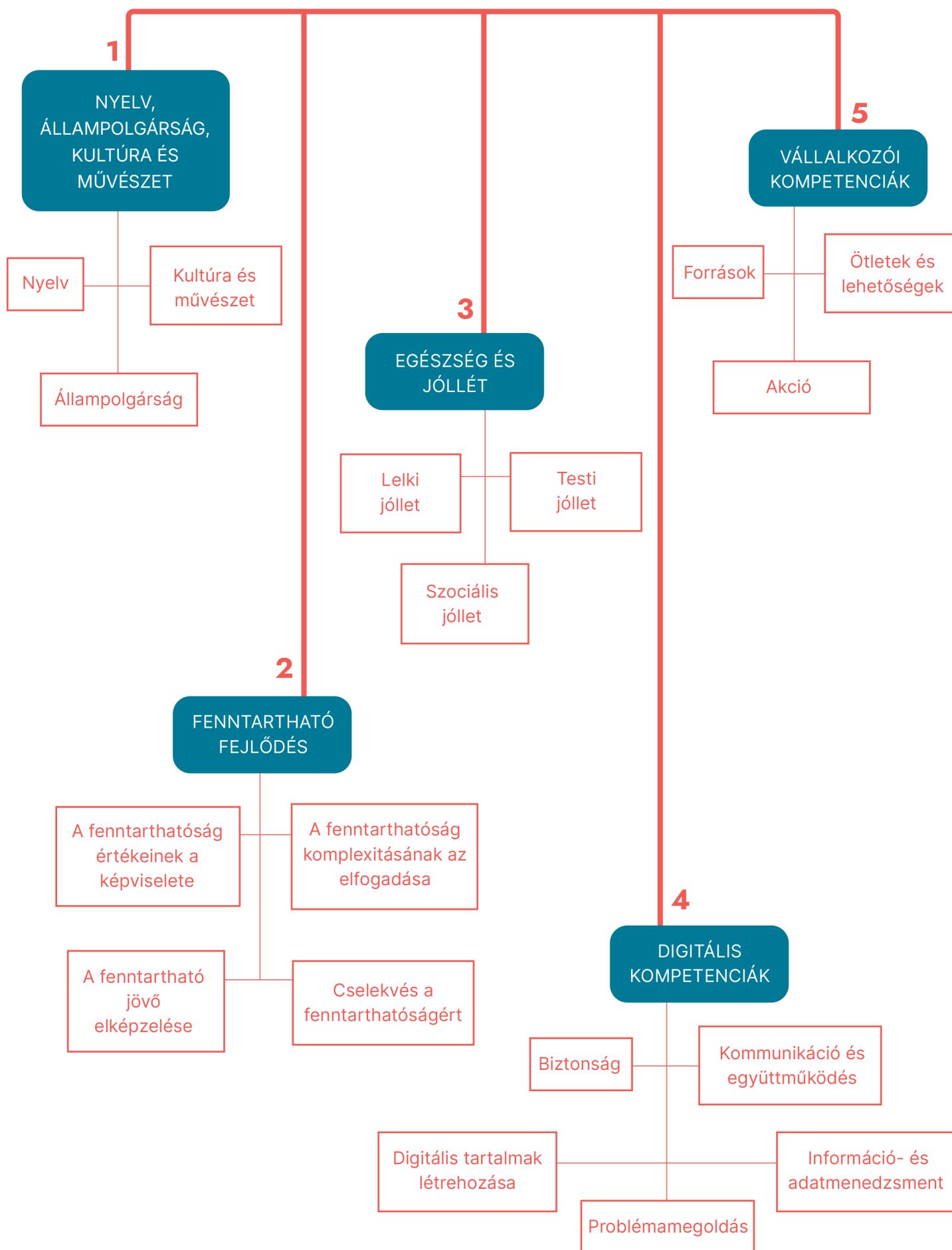
A MAGYAR NYELV HELYE ÉS SZEREPE SZLOVÉNIÁBAN, AZ ANYAORSZÁGBAN ÉS MÁSUTT A VILÁGON, A NYELVEK STÁTUSZA SZLOVÉNIÁBAN ÉS A NYELVCSALÁDOK

Magyar mint anyanyelv, Tanterv, Kétnyelvű szakiskolai programok, 2012

MELLÉKLETEK

A KÖZÖS CÉLOK TERÜLETEINEK KULCSCÉLJAI

1 /// NYELV, ÁLLAMPOLGÁRSÁG, KULTÚRA ÉS MŰVÉSZET

KÖZÖS CÉLOK ÉS A TANTERVEKBE VALÓ BEÉPÍTÉSÜK

C. KIADVÁNY NYOMÁN WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 NYELV

1.1.1 Szakszövegek	1.1.1.1 Fejlessze a különböző szövegtípusokban (dolgozat, poszter, összefoglaló, leírás, beszélgetés stb.) való kifejezőkészségét az egyes tantárgyaknál.
1.1.2 Szaknyelv	1.1.2.1 Legyen tisztában azzal, hogy az egyes tantárgy tartalmának az elsajátítása egyben a tantárgy szaknyelvi terminológiájának az elsajátítását is jelenti, azaz a nyelv tanulását a fogalmak és a logikai összefüggések szintjén. 1.1.2.2 Fejezze ki magát a tantárgy megfelelő terminológiájának a használatával, ügyelve a szaknyelvhasználat megfelelő szóbeli és írásbeli szintjére.
1.1.3 A nyelv mint rendszer univerzális leírása	1.1.3.1 Minden tantárgynál legyen tisztában a nyelvek közötti hasonlóságokkal és különbségekkel, ezt vegye figyelembe az idegen nyelvű anyagok, a fordítóprogramok, a nagy nyelvi modellek, az automatikusan lefordított weboldalak stb. használatakor is. 1.1.3.2 Fogja fel, hogy a különböző nyelveket hasonló módon írhatjuk le; ezért a tanítási nyelvi órákon szerzett ismereteket alkalmazza az idegennyelv-oktatásban, és fordítva: legyen képes összehasonlítani a tanult nyelveket, és azonosítani a köztük lévő hasonlóságokat és különbségeket.
1.1.4 Az olvasás fontosságának a tudatosítása	1.1.4.1 Minden tantárgynál rendszeresen olvasson, változatos olvasmányokat válasszon, azokat értse meg, alaposan elemezze, és kritikusan értékelje.
1.1.5 A nyelv és az erőszakmentes kommunikáció	1.1.5.1 A kommunikációs készségeit erőszakmentes kommunikációban fejlessze.

1.2 ÁLLAMPOLGÁRSÁG

1.2.1 Az emberi jogoknak és kötelességeknek az állampolgári etika alapvető értékeként és alapjaként való ismerete és elfogadása	1.2.1.1 Az emberi jogokat közös európai és alkotmányosan meghatározott értéként és etikai keretként ismerje fel, értse meg és fogadja el. 1.2.1.2 Fogja fel, hogy az emberi jogok egyetemesek és feltétel nélküliek, továbbá azt, hogy a szabadság és az egyenlőség értékeit érvényesítik. 1.2.1.3 Fogja fel és fogadja el, hogy a jogok létezésének feltétele, hogy tiszteletben tartsuk mások egyenlő jogainak az egyéni kötelezettségét. 1.2.1.4 Fogja fel és fogadja el, hogy mások egyenlő jogai tiszteletben tartásának a kötelessége önmagában véve kötelesség (nem csupán egyéni érdekből származó jog). 1.2.1.5 Az emberi jogokat és kötelességeket úgy értelmezze és fogadja el, mint az emberi méltóság, a méltányosság, az igazság, a törvényesség, a tulajdon, a megkülönböztetésmentesség és a tolerancia tiszteletben tartásának az értékein alapuló valamennyi állampolgár számára közös alapvető etikai (erkölcsi) normát.
1.2.2 Etikai reflexió	1.2.2.1 Ismerje fel, hogy vannak olyan erkölcsi kérdések, amelyekre nincsenek előre adott, mindenki által elfogadott válaszok. 1.2.2.2 Fejlessze az erkölcsi kérdések iránti érzékenységet, a másokkal való gondolkodás képességét azokról.
1.2.3 Együttműködés másokkal a közösségben és a közösségért	1.2.3.1 Működjön együtt másokkal a közös cél érdekében, tegyen és valósítson meg olyan javaslatokat, amelyek minőségi változást hoznak a közösségekben. 1.2.3.2 Saját tevékenykedése során tudatosítsa a demokratikus közösségről való gondoskodás fontosságát, valamint a közösséghez való tartozás jelentőségét saját és mások jóléte érdekében.
1.2.4 Aktív állampolgárság és politikai szerepvállalás	1.2.4.1 A politikának a kihívások közös kezelésében, jóllétünk biztosításában, a kompromisszumkeresésben és a konfliktuskezelésben betöltött pozitív jelentőségét felismerve, ismerje meg a demokratikus politikai szerepvállalás különböző formáit, és kapcsolódjon be az emberek életét befolyásoló politikai folyamatokba.
1.2.5 A kritikus gondolkodáshoz, az aktív állampolgársághoz szükséges tudás	1.2.5.1 Az egyes tantárgyaknál szerzett tudását alkalmazva váljék kritikus és aktív állampolgárrá.

1.3 KULTÚRA ÉS MŰVÉSZET

1.3.1 A kultúra és a művészet befogadása, megélése és értékelése	1.3.1.1 Ösztönösen vagy tudatosan (egyénileg és csoportosan) teremtsen kapcsolatot a kultúrával, a művészettel, a művészi élménnyel és az alkotás folyamatával, felismerve ennél saját megélését, beleélve magát mások tapasztalataiba.
1.3.2 Ismerkedés a kultúrával és a művészettel	1.3.2.1 Ismerkedjen a kultúrával és a művészettel, a művészeti műfajokkal és kifejezőeszközökkel történelmi és kulturális kontextusban.
1.3.3 Önkifejezés a művészetben és a művészetet keresztül	1.3.3.1 Legyen érdeklődő, kutassa az anyagokat és a művészi nyelveket, fejezze ki magát azok segítségével, fejlessze képzelőerejét, mélyítse el és bővítsen ismereteket, nem művészeti területeken is.
1.3.4 Az alkotói folyamat, valamint a kulturális és művészeti eredmények élvezete	1.3.4.1 Lelje örömet az alkotási folyamatban, tudjon örülni saját és mások eredményeinek. 1.3.4.2 Biztonságos, nyitott és támogató tanulási környezetben szabadon fejezze ki kívánságait, valósítsa meg kreatív ötleteit.
1.3.5 Megélem a kultúrát és a művészetet	1.3.5.1 Ápolja értéként a kultúrát és a művészeteket, mind az otthoni, mind az iskolai környezetben, járuljon hozzá az iskola kulturális központként való fejlődéséhez, a kulturális és társadalmi környezetbe való integrációjához.

2 /// FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

KÖZÖS CÉLOK ÉS A TANTERVEKBE VALÓ BEÉPÍTÉSÜK

C. KIADVÁNY NYOMÁN WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 A FENNTARTHATÓSÁG ÉRTÉKEINEK A KÉPVISELETE

2.1.1 A fenntarthatóság értékelése	2.1.1.1 Kritikusan értékelje saját és a társadalom értékeinek a fenntarthatósághoz való viszonyát, jelenlegi képességeire és társadalmi helyzetére való tekintettel.
2.1.2 A méltányosság támogatása	2.1.2.1 Tevékenykedése során tartsa tiszteltben a méltányosságot, az egyenlőség és az együttérzés etikai elveit.
2.1.3 A természet népszerűsítése	2.1.3.1 A természeti rendszerekhez való felelős hozzáállását alapozza azok összetettségének, valamint a természeti és társadalmi rendszerek kapcsolatainak a megértésére.

2.2 A FENNTARTHATÓSÁG KOMPLEXITÁSÁNAK AZ ELFOGADÁSA

2.2.1 Rendszerszintű gondolkodás	2.2.1.1 A kiválasztott problémát holisztikusan közelítse meg, figyelembe véve a környezeti, gazdasági és társadalmi szempontok összefüggéseit. 2.2.1.2 Ítéltse meg az egyén és a társadalmi csoportok társadalombeli működésének, valamint a társadalom helyi, regionális, nemzeti és globális szintű működésének a rövid és hosszú távú hatásait.
2.2.2 Kritikai gondolkodás	2.2.2.1 A természeti környezet, az élőlények, valamint a társadalom szempontjából kritikusan ítélje meg a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos információkat, nézeteket és igényeket, figyelembe véve a személyes, társadalmi és kulturális háttér eredményezte különböző nézőpontokat.
2.2.3 A probléma megfogalmazása	2.2.3.1 A probléma megfogalmazásakor vegye figyelembe a probléma jellemzőit (egyértelműség, meghatározottság szempontjából) és a megoldás jellemzőit (meghatározottság, rendszerszintűség szempontjából), valamint a résztvevők bevonását.

2.3 A FENNTARTHATÓ JÖVŐ ELKÉPZELÉSE

2.3.1 Műveltség a jövőért	2.3.1.1 Ismeretei, a tudományos megállapítások és a fenntarthatósági értékek alapján értse meg és értékelje a lehetséges, valószínűsíthető és elvárt fenntartható jövőképeket (forgatókönyveket). 2.3.1.2 Értékelje az elvárt fenntartható jövő eléréséhez szükséges intézkedéseket.
2.3.2 Rugalmasság	2.3.2.1 A fenntartható jövőre törekedve vállaljon kockázatokat, a bizonytalanságok ellenére is tudjon alkalmazkodni, cselekvései során hozzon fenntartható döntéseket.
2.3.3 Kutatói szemléletmód	2.3.3.1 Komplex fenntarthatósági problémák tervezése és megoldása során alkalmazza és integrálja a különböző tudományágak ismereteit és módszereit, javasoljon kreatív és innovatív ötleteket és megoldásokat.

2.4 CSELEKVÉS A FENNTARTHATÓSÁGÉRT

2.4.1 Politikai kötelezettségvállalás	2.4.1.1 A demokratikus elveket figyelembe véve kritikusan értékelje a politikákat a fenntarthatóság szempontjából, és vegyen részt a fenntartható politikák és gyakorlatok kialakításában helyi, regionális, nemzeti és globális szinten.
2.4.2 Kollektív intézkedés	2.4.2.1 A fenntarthatóság érdekében tett erőfeszítései és intézkedései során vegye figyelembe a demokratikus elveket, aktívan és elkötelezetten (konstruktívan) működjön együtt másokkal.
2.2.3 Egyéni kezdeményezés	2.4.3.1 Legyen tisztában saját lehetőségeivel és felelősségével a fenntartható cselekvés és fellépés terén, egyéni, kollektív és politikai szinten.

3.1 LELKI JÓLLÉT

3.1.1 Öntudatosság	3.1.1.1 Érzékelje és ismerje fel saját megéléseit (érzések, érzelmek, gondolatok, értékek, szükségletek, vágyak) és saját viselkedését. 3.1.1.2 Tapasztalatai révén értse meg saját megélése szempontjainak (érzések, érzelmek, gondolatok, értékek, szükségletek, vágyak) az összefüggéseit különleges helyzetekben (pl. amikor sikert vagy kudarcot él át a tanulásban és a szociális kapcsolatokban).
3.1.2 Önirányítás	3.1.2.1 Legyen képes irányítani/kezelti saját észlelését és viselkedését (pl. stresszes tanulási és szociális helyzetekben). 3.1.2.2 Fejlessze az önbizalmát és az önbecsülését. 3.1.2.3 Hatékonyan kezelje a bizonytalanságot és a komplexitást. 3.1.2.4 Hatékonyan kezelje és szervezze meg a tanulási időt és a szabadidőt.
3.1.3 Célok kitűzése	3.1.3.1 Azonosítsa saját érdeklődési körét, tulajdonságait, erősségeit és gyengéit, ennek megfelelően tervezze meg rövid és hosszú távú (szellemi, fizikai, szociális és tanulási) céljait. 3.1.3.2 Kövesse nyomon a tervezett célok elérését és változását. 3.1.3.3 Fejlessze az elkötelezettségnek és a kitartásnak, valamint a jutalmazás késleltetésének a képességét.
3.1.4 Rugalmas gondolkodásmód	3.1.4.1 Fejlessze személyes rugalmasságát, a fejlesztő gondolkodásmódot, a kíváncsiságot, az optimizmust és a kreativitást. 3.1.4.2 Hatékonyan kezelje a proaktív gondolkodásmódot igénylő problémaszituációkat.
3.1.5 Felelősség és autonómia	3.1.5.1 Erősítse a felelősségtudatát és az autonómiát, óvja meg a személyes integritását.

3.2 TESTI JÓLLÉT

3.2.1 Mozgás és ülés	3.2.1.1 Fogja fel a napi testmozgás fontosságát az egészség és a jó közérzet szolgálatában. 3.2.1.2 Erősítse a mozgás iránti pozitív hozzáállását. 3.2.1.3 Végezzen különböző mozgástevékenységeket, stresszoldóként is a megterhelő mindennapokban. 3.2.1.4 Ismerje a hosszan tartó ülés káros hatásait, alakítson ki szokásokat az ülés megszakítására és csökkentésére.
3.2.2 Étrend és táplálkozás	3.2.2.1 Értse meg a kiegyensúlyozott étrend fontosságát. 3.2.2.2 Egészséges táplálkozási szokásokat alakítson ki. 3.2.2.3 Pozitív hozzáállást alakítson ki az élelmiszerek és az étkezés iránt.
3.2.3 Kikapcsolódás és pihenés	3.2.3.1 Fogja fel a szellemi vagy fizikai megterhelést követő pihenés és kikapcsolódás fontosságát. 3.2.3.2 Sajátítson el különböző relaxációs technikákat, és használja azokat, amelyek a legjobban működnek az esetében. 3.2.3.3 Fogja fel a megfelelő alvási szokások fontosságát a hatékony fizikai és szellemi működés, valamint viselkedés szempontjából.
3.2.4 Biztonság	3.2.4.1 Ismerjen meg különböző, az egészségmegőrzést szolgáló védőintézkedéseket. 3.2.4.2 Biztonságosan és felelősségteljesen járjon el, ügyelve saját és mások egészségének a megőrzésére.
3.2.5 A függőség különböző formáinak a megelőzése	3.2.5.1 Szerezzen ismereteket a függőség formáiról és fokozatairól, valamint arról, hogyan lehet azokat az egészséges életmód segítségével elkerülni vagy megelőzni.

3.3 SZOCIÁLIS JÓLLÉT

3.3.1 Társadalmi és sokszínűség tudatosság	3.3.1.1 Tudatosítsa saját észlelését és viselkedését a másokkal való kapcsolatokban. 3.3.1.2 Ismerje és ismerje fel a sokféleséget mind a közvetlen (osztály, társak, család), mind a tágabb (iskola, helyi közösség, társadalom) környezetében.
3.3.2 Kommunikációs készségek	3.3.2.1 Fejlessze az aktív hallgatást, az asszertív kommunikációt, a mások iránti érdeklődést és a másokkal való törődés kifejezésének a képességét.
3.3.3 Együttműködés és konfliktusmegoldás	3.3.3.1 Erősítse az együttműködési képességét, valamint a tiszteletteljes és asszertív kommunikáción, az egyenlőségen alapuló minőségi kapcsolatok kialakításának és fenntartásának képességét az osztályban, a családban, az iskolában és a tágabb közösségben. 3.3.3.2 Konstruktívan vegyen részt különböző típusú kapcsolatokban különböző területeken.
3.3.4 Empátia	3.3.4.1 Erősítse a másik nézőpontja megértésének és magáévá tételének a képességét. 3.3.4.2 Ismerje fel az ön maga és a másik észlelése közötti határokat. 3.3.4.3 Irányítsa a kapcsolatokban saját viselkedését, egyszerre több nézőpontot figyelembe véve.
3.3.5 Proszociális magatartás	3.3.5.1 Erősítse a másoknak nyújtandó segítség szükségességének a felismerését és tudatosítását. 3.3.5.2 Ismerje fel saját segítség iránti igényét és a segítségkeresési stratégiákat. 3.3.5.3 Erősítse a társadalmi felelősségvállalást.

4 /// DIGITÁLIS KOMPETENCIÁK

KÖZÖS CÉLOK ÉS A TANTERVEKBE VALÓ BEÉPÍTÉSÜK

C. KIADVÁNY NYOMÁN WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMÁCIÓ- ÉS ADATMENEDZSMENT

4.1.1 Adatok, információk és digitális tartalmak keresése és szűrése	4.1.1.1 Fejezze ki információs igényét; adatokat, információkat és digitális tartalmakat keressen digitális környezetben, fejlessze személyes keresési stratégiáit.
4.1.2 Adatok, információk és digitális tartalmak értékelése	4.1.2.1 Elemezze, hasonlítsa össze és kritikusán értékelje az adatok, információk és digitális tartalmak hitelességét, megbízhatóságát.
4.1.3 Adatok, információk és digitális tartalmak kezelése	4.1.3.1 Legyen képes adatokat és információkat gyűjteni, feldolgozni, bemutatni és tárolni (merevlemezen, felhőben, pendrive-on stb.), majd azokat később előhívni.

4.2 KOMMUNIKÁCIÓ ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS

4.2.1 Interakció digitális technológiák használatával	4.2.1.1 Tudjon többféle digitális technológia használatával másokkal kommunikálni, értse a megfelelő kommunikációs eszközöket az adott helyzetben.
4.2.2 Megosztás digitális technológiák segítségével	4.2.2.1 Megfelelő digitális technológiák segítségével tudjon másokkal adatokat, információkat és digitális tartalmakat megosztani. Közvetítő szerepben működjön, és ismerje a hivatkozási és forrásmegjelölési gyakorlatokat.
4.2.3 Állampolgári részvétel digitális technológiák segítségével	4.2.3.1 Legyen képes megkeresni és használni digitális szolgáltatásokat a társadalomban való részvételhez. Keressen olyan csoportokat, amelyek az ő érdekeit képviselik, és amelyek segítségével tevékenyen változtatási javaslatokat tehet.
4.2.4 Együttműködés digitális technológiák segítségével	4.2.4.1 Legyen képes kiválasztani a közös tartalomkészítéshez szükséges digitális eszközöket, és törekedjen a tagok közti együttműködésre.
4.2.5 Netikett	4.2.5.1 A digitális technológiák és hálózatok használata során igyekezzék az adott csoportban érvényes viselkedési normáknak megfelelni.
4.2.6 A digitális személyazonosság kezelése	4.2.6.1 Hozzon létre egy vagy több digitális személyazonosságot, azokat tudja kezelni, védje meg saját jóhírért, felelősségteljesen bánjon az interneten és különböző digitális környezetekben a digitális eszközök és szolgáltatások alkalmazásával létrejött adatokkal.

4.3 DIGITÁLIS TARTALMAK LÉTREHOZÁSA

4.3.1 Digitális tartalmak fejlesztése	4.3.1.1 Különböző formátumokban digitális tartalmakat állítson elő és szerkesszen.
4.3.2 Digitális tartalmak szerkesztése	4.3.2.1 A digitális tartalmakat gazdagítsa képek, zene, videofelvételek, vizuális effektusok stb. hozzáadásával.
4.3.3 Szerzői jog és engedélyek	4.3.3.1 Ismerje a szerzői jogokat és a licenceket. Tartsa tiszteletben a szerző jogokat, és azokra megfelelően hivatkozzon.
4.3.4 Programozás	4.3.4.1 Legyen képes utasítást írt egy számítógépes rendszernek egyszerű probléma megoldásához végrehajtásához. Tudja kijavítani a program egyszerűbb hibáit.

4.4 BIZTONSÁG

4.4.1 Eszközök védelme	4.4.1.1 Eszközeit és digitális tartalmait óvja megfelelő (erős) jelszóval, szoftverrel és biztonságos kezeléssel, ne hagyja őket felügyelet nélkül nyilvános helyen stb.
4.4.2 A személyes adatok és a magánélet védelme	4.4.2.1 A digitális környezetben óvja meg személyes és más adatait, azonosítsa a megbízható digitális szolgáltatásokat.
4.4.3 Az egészség és a jóllét védelme	4.4.3.1 Megfelelő mértékben alkalmazza a digitális technológiát, ügyelve a fizikai és lelki jóllétre, kerülve a digitális médiumok káros hatását.
4.4.4 Környezetvédelem	4.4.4.1 Legyen tisztában a digitális technológiák és használatuk környezeti hatásaival.

4.5 PROBLÉMA MEGOLDÁS

4.5.1 Technikai problémák megoldása	4.5.1.1 Azonosítsa és oldja meg a digitális eszközök működtetése és a digitális környezetek használata közben felmerülő egyszerű technikai problémákat.
4.5.2 Igények és technológiai válaszok megfogalmazása	4.5.2.1 Azonosítsa és mérje fel az igényeit, azokhoz igazodva válasszon és használjon digitális eszközöket.
4.5.3 Digitális technológiák kreatív alkalmazása	4.5.3.1 A digitális technológia segítségével hozzon létre megoldásokat és újításokat a folyamatokban és a termékekben.
4.5.4 A digitális kompetencia terén jelentkező hiányosságok felismerése	4.5.4.1 Ismerje fel a digitális kompetenciájában meglévő hiányosságokat, azokat szükség szerint jobbita és fejlessze, ezzel másokat is támogatva.

5.1 ÖTLETEK ÉS LEHETŐSÉGEK

5.1.1 Lehetőségek felfedezése	5.1.1.1 Autentikus problémákban fedezze fel a lehetőségét annak, hogy saját maga és mások számára értéket teremtsen.
5.1.2 Kreativitás és innováció	5.1.2.1 A kihívások megoldása során alkalmazza kreatív módon a tudását és tapasztalatait a jobb megoldások létrehozásában. 5.1.2.2 Vegye számba a probléma lehetséges megoldásait (ötleteit) törekedve arra, hogy értéket teremtsen mások számára.
5.1.3 Jövőkép	5.1.3.1 Alkosson jövőképét, amely tartalmazza a válaszokat arra a kérdésre, mit akar tenni a jövőben, milyenné szeretne válni, és milyen közösség kialakításához szeretne hozzájárulni.
5.1.4 Ötletek értékelése	5.1.4.1 Értékelje a megoldásokat úgy, hogy vegye figyelembe a mások jóllétét biztosító elvek szempontjait, és válassza ki a megfelelő megoldást.
5.1.5 Etikus és fenntartható gondolkodás	5.1.5.1 Ismerje fel és értékelje a döntéseinek és a cselekedeteinek a közösségre és a környezetre kiváltott hatását.

5.2 FORRÁSOK

5.2.1 Öntudat és énhatékonyság	5.2.1.1 Azonosítsa saját kívánságait, erősségeit és hiányosságait, higgyen abban, hogy pozitívan tudja befolyásolni az embereket és a helyzeteket.
5.2.2 Motiváció és kitartás	5.2.2.1 Legyen pozitív beállítottságú, magabiztos, és a kihívás megoldására összpontosítson. 5.2.2.2 Legyen kitartó az összetettebb feladatok megoldásában is.
5.2.3 Források mozgósítása	5.2.3.1 Tegyen szert az ötletektől a cselekvésig való eljutáshoz szükséges (anyagi, nem anyagi és digitális) információkra és eszközökre, azokat felelősségteljesen és hatékonyan kezelje, betartva a hatékony idő- és pénzügyforrás-használat elvét.
5.2.4 Más személyek mozgósítása	5.2.4.1 Bátorítson és motiváljon másokat a közös feladatok megoldására. 5.2.4.2 Keressen megfelelő segítséget más személytől (pl. társtól, tanártól, szakembertől stb.) vagy szakmai közösségtől. 5.2.4.3 Fejlessze az eredmények eléréséhez szükséges hatékony kommunikációs, tárgyalási, vezetői készségeket.
5.2.5 Pénzügyi műveltség	5.2.5.1 Különböző élethelyzetekben azonosítson és oldjon meg pénzügyi kihívásokat (pénzügyi eszközök forrásai, pénzkezelés, kapcsolattartás, ügyintézés pl. bankban, biztosítótársasággal és más pénzügyi intézményben, a szükséges pénzforrásokkal, kockázatokkal, valamint a hitelfelvétellel és befektetéssel, megtakarítással kapcsolatos döntések felmérése). 5.2.5.2 Felelős pénzügyi döntéseket hozzon a (személyes és közösségi) jóllét elérése érdekében. 5.2.5.3 Tegyen szert a minőségi mindennapi és szakmai élethez szükséges pénzügyi ismeretekre.

5.3 AKCIÓ

5.3.1 Kezdeményezőkésség	5.3.1.1 Vegyen részt és ösztönözzön a kihívások megoldásában, vállalva az egyéni és csoportos felelősséget.
5.3.2 Tervezés és irányítás	5.3.2.1 A problémamegoldás során tűzzön ki rövid, közép- és hosszú távú célokat, határozza meg a prioritásokat, és készítsen tervet. 5.3.2.2 Alkalmazkodjon az előre nem látható változásokhoz.
5.3.3 A bizonytalanság, kétértelműség és kockázat kezelése	5.3.3.1 Az előre nem látható helyzetekre pozitív hozzáállással és a sikeres megoldásra törekedve reagáljon. 5.3.3.2 A bizonytalanság, a kétértelműség és a kockázat csökkentése érdekében a döntéshozatal során hasonlítsa össze és elemezze a különböző információkat.
5.3.4 Másokkal való együttműködés	5.3.4.1 Működjön együtt különböző egyénnel vagy csoportokkal. 5.3.4.2 Az esetleges vitás kérdéseket konstruktív módon oldja meg, szükség esetén kössön kompromisszumot.
5.3.5 Tapasztalati tanulás	5.3.5.1 A kihívások leküzdésével szerezzen új tapasztalatokat, és azokat vegye figyelembe a további döntések meghozatalakor. 5.3.5.2 Ítéld meg a kitűzött célok megvalósításának az eredményességét, felismerve ebben a további tanulás lehetőségét. 5.3.5.3 Ismerje fel a megszerzett tudás új helyzetekben való aktív alkalmazásának a lehetőségét. 5.3.5.4 A visszajelzéseket alkalmazza a vállalkozói kompetenciája további fejlesztésében.